

07.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**07 Şubat 2024
Çarşamba**

07.02.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

07 Şubat 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Uludağ Alan Başkanlığı Ücrete Tabi Başvurular ve Sunulacak Hizmetler Karşılığı Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

TEBLİĞLER

- Makaronların Teknik Düzenlemelere Uygunluklarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (No: 2023/60)
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2024/2)
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2024/3)
- Karayolu Taşıt Araçlarının İthaline İlişkin Tebliğ (İthalat: 2024/7)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2023 Tarihli ve 2020/21022 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/12/2023 Tarihli ve 2021/39964 Başvuru Numaralı Kararı

"Tarım ürünlerimizin dünya piyasalarında rekabet gücünü yükseltmeyi hedefliyoruz"

Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TÜRİB) Genel Müdürü Ali Kırallı, "Hedefimiz, ülkemizin tarım sektörünü daha da ileriye taşıyarak, hem çiftçilerimizin hem de tüketicilerimizin refahını artırmak, tarımsal ürünlerimizin dünya piyasalarında rekabet gücünü yükseltmek ve Türkiye'yi bu alanda global bir oyuncu yapmaktır." dedi.

Ali Kırallı, Ekonomi Gazetecileri Derneği'nin düzenlediği tarım piyasasında 2023 yılı gerçekleştirmeleri ve 2024 yılı beklentileri bilgilendirme toplantısında yaptığı konuşmada, TÜRİB'in 8 Haziran 2018 tarihinde kurulduğunu ve 26 Temmuz 2019 tarihinde ilk gongu çaldıklarını kaydetti.

Kayıtlı yatırımcı sayılarının 216 bini aştığını ve bunları ticaret borsaları acentelerinin kaydettiğini belirten Kırallı, "Bu yatırımcılar kimler? Piyasanın doğal üyeleri çiftçi, tüccar ve sanayiciler. Bunların yanı sıra herkes yatırımcı olabilir. Bu konuda herhangi bir sınırlama yok. Acentemiz ticaret borsası üzerinden hesap numarası, kimlik bilgileri, cep telefonu dahil sağlanacak bilgi-belgelerle kaydın yapılması yeterli. Böylece ülkemizin dört bir yanında üretilen hububat, bakliyat, yağlı tohum ve diğer türlerdeki 18 farklı ürüne yatırım amaçlı ulaşabiliyorsunuz." ifadelerini kullandı.

Kırallı, faaliyete geçtiklerinden bu yana TÜRİB'de 185 milyar liralık işlem hacmi kaydedildiğini ve 41 milyon ton ürünün el değiştirdiğinin altını çizerek, "Bu ciddi bir

rakam. Ülkemizin dört bir yanında 188 lisanslı depo işletmesi 45 il, 136 ilçe, 263 farklı lokasyonda 10 milyon tonu aşan saklama kapasitesi ile sektöre hizmet vermekte. Buradaki ürünler TÜRİB'de alınıp satılıyor. Bunun nasıl bir büyüklük olduğunu anlatabilmek için ülkemiz hububat rekoltesinin 2023 yılı için 41,5 milyon ton civarında olduğunu düşünürsek, bu rekoltenin dörtte biri TÜRİB'de işleme konu edilebilir durumda. Bu kısa zamanda katettiğimiz çok büyük bir mesafe." açıklamasını yaptı.

Hububat ürünlerinin 2-3 ay içinde hasadı yapılan ancak ertesi hasada kadar 12 ay boyunca tüketilen ürünler olduğunu vurgulayan Kırallı, "Bu süre içinde bunların bir yerde depolanması gerekiyor. İklim krizi ve dünyanın tahıl ambarı olarak nitelendirilebileceğimiz bölgede yaşanan savaş sonucunda hububat üretimi gittikçe zorlaşan ve pahalılaşan bir emtia grubu haline gelmiştir. Kısacası hububat artık adeta altın değerinde. Bu gittikçe daha zor üretilen ve değeri gittikçe artan ürün grubunu hasat ettikten sonra nerede tutmak istiyoruz? Bir uçta son teknoloji kullanılarak inşa edilen ve içindeki ürünleri minimum fireyle koruyan lisanslı depolar varken, diğer tarafta ürünü toprağa gömmeye kadar varan güvenliği ve şeffaflığı daha düşük pek çok depolama çeşidi mevcut." yorumunda bulundu.

"Tarım sektörünün sürdürülebilir büyümesine katkı sağlayacak projeleri paydaşlarımızla birlikte hayata geçirmiş olacağız"

Ali Kırallı, TÜRİB olarak, başta TOBB ve ticaret borsaları olmak üzere tarım piyasası ekosistemindeki paydaşların desteği ile ELÜS Piyasası'nın daha da derinleşerek devam etmesi için çalıştıklarını aktardı.

TÜRİB'in tarım piyasasındaki rolünün artırılarak tarımsal emtia ticaretinin dijitalleştirilmesi ve ELÜS işlem hacminin artırılarak ürün çeşitliliğinin sağlanması amacıyla 2021 yılında teknolojik dönüşüm ve Ürün Piyasası Aracı Kurumlarının (ÜPAK) işlemlere aracılık edeceği sisteme geçiş projesi TÜRİS'i başlattıklarını anımsatan Kırallı, "ÜPAK'ların işlemlere aracılık edeceği sisteme geçişin bu yıl, 2024 yılının ilk yarısında tamamlanması planlanmaktadır. Böylece tarımsal ürünlerin finansallaşması alanında yeni bir dönemi başlatacağız. Buna ilişkin gerekli mevzuat altyapısı 2023 yılı sonunda yayımlanmış olup, 2024 yılında alt düzenlemeler tamamlanacaktır." değerlendirmesinde bulundu.

Kırallı, devreye alınacak işlem platformu üzerinden vadeli işlem sözleşmelerini işleme açmak için çalışmaların 2024 yılı içerisinde ivme kazanacağını, 2025 yılında vadeli işlem piyasasının devreye alınmasının hedeflendiğini belirtti.

12. Kalkınma Planı'nda (2024-2028) mali piyasalara yönelik politikalar arasında yer alan "ürün ihtisas borsalarının ürün ve hizmet çeşitliliği geliştirilerek, emtia piyasalarında risk yönetimine yönelik rolünün artırılması" politikasına hizmet edeceklerinin altını çizen Kırallı, şunları kaydetti:

"Tarım ürünlerinin ticaretini ve finansmanını kolaylaştırarak ve emtia piyasalarında risk yönetimi araçlarını geliştirerek tarım sektörünün sürdürülebilir büyümesine katkı sağlayacak projeleri paydaşlarımızla birlikte hayata geçirmiş olacağız. İleri tarihli fiyat oluşumu için TÜRİB Vadeli İşlem Piyasası ile önemli bir fonksiyonu daha yerine getirmiş olacağız. TÜRİS projesi ile Tarım 4.0 ve tarım ekosisteminin dijital dönüşümüne önemli katkılar sağlanacaktır."

"Hedefimiz, Türkiye'yi bu alanda global bir oyuncu yapmak"

TÜRİB Genel Müdürü Kıralı, TÜRİB ELÜS Piyasası'nda gerçekleşen işlemlerin güven, serbest rekabet ve istikrar içinde gerçekleşmesinin güvence altına alınması amacıyla çeşitli piyasa izleme ve gözetim faaliyetleri yürütmekte olduklarını kaydetti.

Piyasa izleme ve gözetim faaliyetlerinin yapay zeka destekli bir sisteme geçirilmesi amacıyla, TÜBİTAK 1005 Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı kapsamında destek alan bir AR-GE projesi yürütmekte olduklarını belirten Kıralı, projeyi 2024 yılında tamamlayıp, devreye alacaklarını aktardı.

TÜRİB Tarımsal Ürün Endeksleri'nin 2023 yılından itibaren finansal enstrüman ihraçlarında karşılaştırma ölçütü olarak kullanılmaya başlandığına işaret eden Kıralı, "Endekslerimize ilişkin finansal ürün geliştirilmesi çalışmalarının artırılması için paydaşlarla birlikte çalışmalar yürütülmektedir. Bu finansal ürünler sayesinde yatırımcılar, tarım emtia fiyatlarına doğrudan erişim sağlayan yeni bir yatırım enstrümanına sahip olacaktır. 2023 yılında gerçekleştirilen varlığa dayalı menkul kıymet (VDMK) ihracı gelir hesaplamasında Buğday Ekmeklik endeksimizi gösterge almıştır. Bu ihracat tarım sektörünün gelişimine katkıda bulunurken, nitelikli yatırımcılara alternatif bir yatırım aracı sunmuştur. ELÜS üzerine yatırım fonlarının oluşturulması çalışmalarına da düzenleyici kuruluşlarımızla birlikte sürdürmekteyiz." ifadelerini kullandı.

Geleceğe baktıklarında, TÜRİB'in tarımsal ürünlerin dijitalleşmesi ve finansallaşması alanında lider bir rol oynaması, piyasa şeffaflığını artırarak, gıda güvenliği ve sürdürülebilirlik konularında ülkeye öncülük etmesinin öngörüldüğünü ifade eden Kıralı, şu ifadeleri kullandı:

"Hedefimiz, ülkemizin tarım sektörünü daha da ileriye taşıyarak, hem çiftçilerimizin hem de tüketicilerimizin refahını artırmak, tarımsal ürünlerimizin dünya piyasalarında rekabet gücünü yükseltmek ve Türkiye'yi bu alanda global bir oyuncu yapmaktır. Türkiye'nin tarım alanında ürün ihtisas borsası kurarak buna verdiği önem ortada, bunun bilincinde ve sorumluluğunda misyonumuzu yerine getirmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz."

AB, çiftçilerin sorunlarına çözüm arıyor

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, çiftçilere daha fazla ödeme yapılması ve cömert teşvikler sunulması gerektiğini söyledi.

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Strazburg'daki Avrupa Parlamentosu (AP) Genel Kurul oturumunda, çiftçi protestoları hakkında açıklamalarda bulundu.

Brüksel'de geçen hafta düzenlenen AB Liderler Zirvesi sırasında Avrupa'nın dört bir yanından çiftçilerin sokaklara döküldüğünü anımsatan von der Leyen, "Çiftçiler kendilerini köşeye sıkıştırılmış hissediyor" dedi.

Von der Leyen, çiftçilerin iklim değişikliğinin etkilerini ilk hissedenler olduğuna dikkati çekerek, kuraklık ve sellerin hasada zarar verdiğini anımsattı.

Çiftçilerin Rusya-Ukrayna savaşının etkisini de hissettiklerine işaret eden von der Leyen, savaşın enflasyon, artan enerji ve gübre maliyetleri gibi sonuçlar ortaya koyduğunu belirtti.

Von der Leyen, çiftçilerin tüketilen kaliteli gıdayı üretmek için her gün çok çalıştıklarını, bu nedenlere onları takdir ettiklerini ve saygı duyduklarını dile getirdi.

07.02.24

"Çiftçilerin sorunlarının son yıllarda arttığı bir gerçek. Çiftçiler seslerinin duyulmasını hak ediyor. Tarımın geleceği ve çiftçi olarak kendi gelecekleri konusunda kaygılı olduklarının farkındayım" diyen von der Leyen, çiftliklerin gelecek yıllarda karlı kalabilmesi için tarımın daha sürdürülebilir bir üretim modeline geçmesi gerektiğini anlattı.

Ursula von der Leyen, bu nedenle AB'de tarımın geleceğine ilişkin stratejik diyalog başlattıklarını hatırlatarak, durumu paydaşlarla birlikte analiz edip, fikir alışverişinde bulunarak geleceğe yönelik senaryolar geliştireceklerini ifade etti. Kutuplaşmış tartışmaların ötesine geçip güven sağlanması gerektiğine dikkati çeken von der Leyen, Avrupa'daki gıda üretim sisteminin benzersiz olduğunu, gıda ürünlerinin kültür ve geleneklerdeki çeşitliliği yansıttığını anımsattı.

Von der Leyen, "Avrupa dünyanın en sağlıklı ve en kaliteli gıdasına sahiptir. Bundan ve sistemde oynadıkları merkezi rolden ötürü çiftçilerimize teşekkür ederiz. Elbette çiftçilere adil ödeme yapılması gerekiyor." diye konuştu.

AB Ortak Tarım Politikası'nın Birlik bütçesinden desteklendiğini kaydeden von der Leyen, "Para önemlidir ama her şey değildir. Sağlıklı doğal kaynaklar aynı zamanda yüksek verimi korumanın da anahtarıdır" ifadesini kullandı.

AB Komisyonu Başkanı von der Leyen, çiftçilerin verimli toprağa ihtiyaç duyduğuna dikkati çekerek, "Avrupa'daki toprakların yüzde 60-70'i artık kötü durumda" değerlendirmesinde bulundu.

Doğayı etkili biçimde korumak için cömert teşvikler sunulması gerektiğini bildiren von der Leyen, "Verim kaybının ötesinde gerçek bir teşvike ihtiyaç var" dedi.

Kamu sübvansiyonları ile teşvik sağlanabileceğini dile getiren von der Leyen, doğanın korunmasının ancak teşvik temelli bir yaklaşımla başarılı olabileceğini söyledi.

Çiftçiler, tarımsal ürünlere daha yüksek fiyat ödenmesini istiyor

Avrupa ülkelerinde çiftçiler son dönemde yoğun protestolar düzenliyor.

Çiftçiler, 1 Şubat'ta Brüksel'de AB Liderler Zirvesi gerçekleşirken büyük bir protesto düzenlemiş, başta AP çevresi olmak üzere şehrin ana yollarını 1000'den fazla traktörle trafiğe kapatmıştı.

AP binasının önündeki Lüksemburg Meydanı'nda tekerlek, tezek ve odun yakan çiftçiler, çevreye taş, yumurta ve torpil fırlatmıştı.

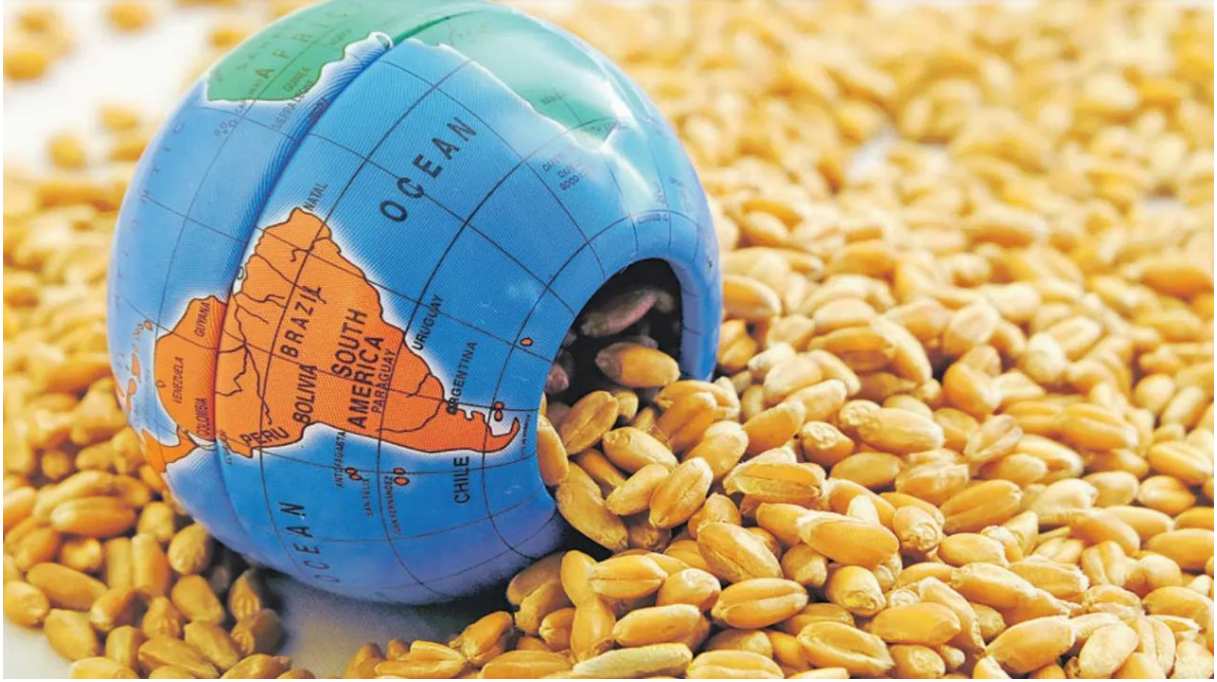
07.02.24

Çiftçiler, artan üretim maliyetleri karşısında tarımsal ürünlere daha yüksek fiyat ödenmesini istiyor.

Birliğin tarım politikaları, çevre, iklim ve doğa restorasyon hedefleri, desteklemelerdeki kesintiler, yüksek enerji, yakıt ve gübre maliyetleri, Ukrayna ve diğer ülkelerden gelen ucuz tahıl ürünleri, su tasarruf tedbirleri ile uzun süren bürokratik işlem ve süreçlerden şikayet eden çiftçiler, sorunlarına çözüm üretilmesini talep ediyor.

Küresel tarım piyasalarında 'bereketli yıl' beklentisi

Dünyada en yaygın yetiştirilen tahıllar buğday, mısır ve soya fasulyesi üretiminin, olumlu hava koşullarının desteğiyle artması bu yıl küresel gıda enflasyonunda baskıların daha da hafiflemesine yardımcı olacak.

Tarımsal emtia grubu yıllardır zorlu bir dönemden geçiyor. Art arda gelen kuraklık, savaşlardan kaynaklanan dalgalanmalar, zirai hastalıklar tarımsal emtia fiyatlarını rekor seviyelere taşıdı.

Sonrasında artan fiyatların talebi baskılaması, Fed'in faiz oranlarını yükselterek doları güçlendirmesi, zayıflayan Rus rublesi gibi faktörler buğday, mısır ve soya fasulyesi gibi emtia fiyatlarını düşürdü. Dünya çapında enflasyonist baskılar yaşanmasına rağmen, önceki yıllarda görülen keskin gıda fiyatlarındaki artışlar geçtiğimiz sene azalmaya başladı. Bu trendin 2024'e taşınması bekleniyor.

2024'e bakıldığında Çin'in ekonomik yavaşlaması, gübreye erişimin yeniden toparlanmaya başlaması, ithalata bağımlı ülkeler için bir nimet olan ABD faiz oranlarında beklenen düşüş gibi unsurların küresel gıda fiyatları enflasyonunu dizginlemeye devam edeceği öngörülüyor.

Dünyanın önde gelen tarımsal veri ve tahmin platformlarından biri olan Gro Intelligence, bu yıl fiyatların gevşemeye devam edeceğini düşünen kurumlar arasında.

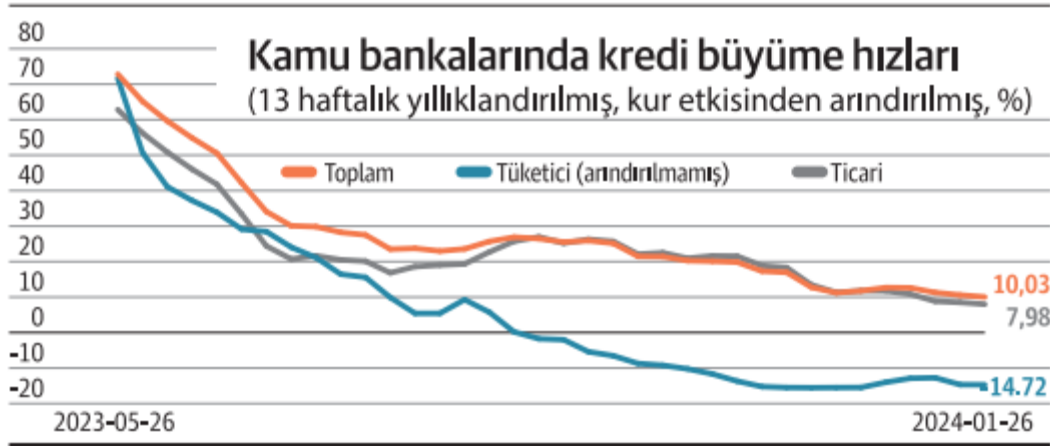
Ticari kredi büyümesi kamuda 2 yılın en düşüğü

Yeni yılın ilk haftasında ivmelenen tüketici ve ticari kredi büyüme hızları ayın sonunda yavaşlama emareleri göstermeye başladı. Özellikle kamu bankaları tüketici kredilerindeki küçülmesini yüzde 15'e taşıırken, ticari kredilerde ise 2 yılın ardından ilk kez tek haneli büyüme performansı sergiledi.

Şebnem TURHAN

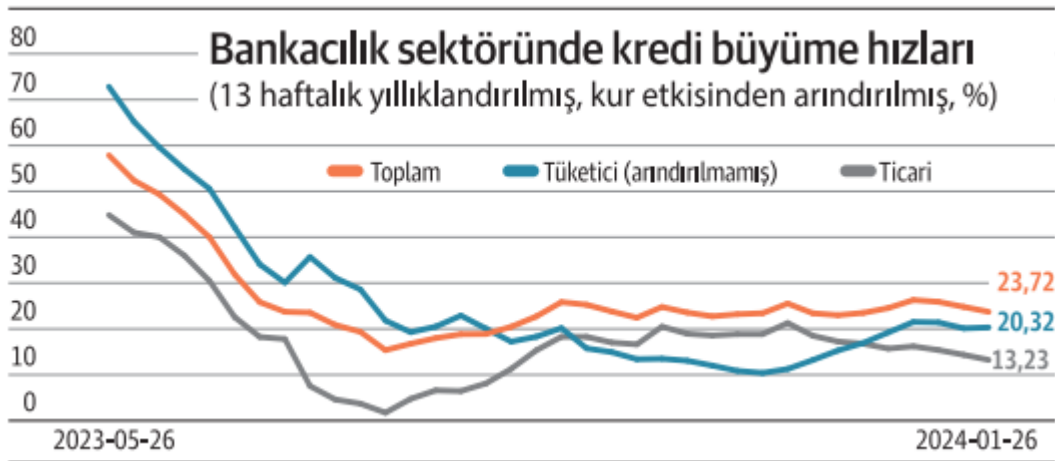
Bankalarda kredi büyüme hızları yılın ilk haftasındaki hızından ivme kaybı yaşıyor. Ocak sonunda bankacılık sektöründe toplam kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış olarak yüzde 23,71 olurken kamu bankalarında yüzde 10,02, özel bankalarda ise yüzde 38,14'e indi. Kamu bankalarında tüketici kredisinde küçülme yeniden yüzde 15 sınırına dayanırken özel bankalar tüketici kredilerinde yüzde 45,5 seviyesinde büyümeye devam etti. Hem özel hem de kamu bankalarında ticari kredi büyüme hızı ise sert yavaşladı. Kamu bankalarında ticari kredi büyüme hızı yüzde 7,97'ye inerek Kasım 2021'den bu yana en düşük seviyeye inerken, özel bankalarda yüzde 19,94'e geriledi. Toplam sektörde ticari kredi büyümesi de yüzde 13,23'e düştü.

Merkez Bankası enflasyonla mücadelesi çerçevesinde selektif kredi ve miktarsal sıkılaştırma önlemleri uygularken özellikle tüketici kredi ve kredi kartlarında yavaşlama görmek istiyor. Merkez Bankası'nın metinleri ve raporlarında kredi genişlemesine yönelik sürecin dikkatle takip edildiği yer alırken ticari kredi faizlerinde yeterli sıkılaştırmanın sağlandığı da sık sık vurgulandı. Merkez Bankası, selektif kredi ve miktarsal sıkılaştırma sayesinde ticari kredilerde büyümenin de ihracat, yatırım, tarım ve esnaf kredilerinde yoğunlaşmasını sağlamaya çalışıyor.

Toplam kredi büyümesi yüzde 23,72

Merkez Bankası verilerinden yapılan hesaplamalar 13 haftalık kur etkisinden arındırılmış kredi büyümelerinde yılın ilk haftalarındaki ivmenin yerini yavaşlamaya bıraktığını ortaya koyuyor. Verilere göre yılın ilk haftasında 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış toplam kredi büyümesi yüzde 26,3 ile Temmuz 2023 sonundan bu yana görülen en hızlı büyümeye ulaşmıştı. Yılın ikinci ve üçüncü haftası da 25 seviyesinde görülen toplam kredi büyümesi ocak ayının son haftasında ise yüzde 23,72'ye geriledi. Sektörün tüketici kredilerinde 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmamış büyümesi yüzde 20,32 olurken ticari kredilerde 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış büyüme yüzde 13,23'e indi. Yılın ilk haftalarında tüketici kredi büyümesi yüzde 21'in, ticari kredi büyümesi de yüzde 15'in üzerinde seyrediyordu.

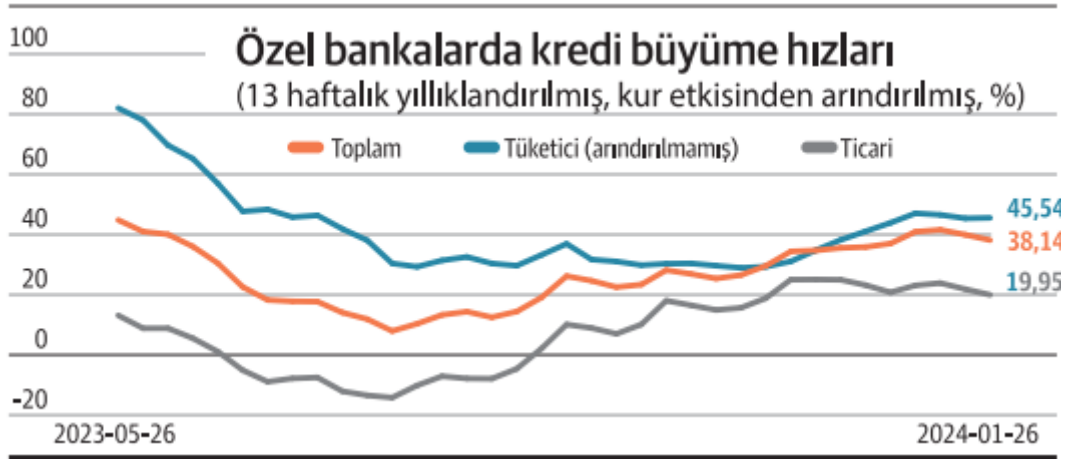

Kredi büyümelerinde ivme kaybının en büyük nedeni ise kamu bankaları. Kamu

bankaları Merkez Bankası'nın politika faizi artırımlarının başlamasıyla birlikte öncelikle yüzde 70'in üzerindeki tüketici kredilerinde frene bastı. Tüketici kredilerinde 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmamış büyüme eylül sonunda negatife döndü en büyük küçülme ise yüzde 15,55 ile aralık ayının ikinci haftasında yaşandı. Ocak başında kamu bankaları da tüketici kredilerinde küçülmesini azalttı ama son hafta yine yüzde 14,72 seviyesinde daralma gerçekleşti. Ticari kredilerde kamu bankalarının 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış kredi büyümesi yine mayıs sonundaki yüzde 63 seviyelerinden ağustos başında yüzde 20'nin altına indi sonra yeniden hızlansa da yeni yılla birlikte tek haneye geriledi. 26 Ocak itibariyle ise kamu bankalarında 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış kredi büyümesi yüzde 7,98'e kadar indi. Böylece kamu bankalarında toplam kredi büyümesi de yüzde 10,03'e kadar düştü.

Özel bankalarda ticari kredi büyümesi yüzde 20'nin altında

Özel bankalar ise yüksek tüketici kredi faizlerine rağmen tüketici kredilerinde büyümesini sürdürüyor. Merkez Bankası verilerinden yapılan hesaplamalara göre 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmamış kredi büyümesi yüzde 45,54 seviyesinde. Yine ocak başındaki yüzde 47,05 seviyesinden bir gerileme yaşandı özel bankalarda da tüketici kredilerinde. Ticari kredilerde ise özel bankalarda 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış büyüme yüzde 19,95 ile yüzde 20'nin altına geldi. Özel bankaların ocak başında ticari kredi büyümesi yüzde 24'e dayanmıştı. Böylece özel bankalarda da toplam kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış olarak yüzde 38,14'e indi ki yine ocak başında bu oran yüzde 41 seviyelerinde bulunuyordu.

Ticari kredi faizinde yükseliş sürüyor

Merkez Bankası haftalık kredi faizleri akım verileri tüketici kredi faiz oranlarında hafif gevşemeye ticari kredilerde ise yükselişin sürdüğüne işaret ediyor. Merkez Bankası verilerine göre ihtiyaç kredi faizi 26 Ocak ile biten haftada yüzde 60,73 oldu. Böylece ihtiyaç kredi faiz oranları ocak ayı başındaki yüzde 63,4 seviyesinden üç haftadır gerileme gösteriyor. Ocak başına göre düşüş 2.5 puanı aştı. Taşıt kredi faizi de ocak ayının ikinci haftasında yüzde 50,27 iken geçen 26 Ocak ile biten haftada yüzde 44,08'e kadar indi. Neredeyse 6.2 puanlık düşüş yaşandı. Konut kredi faizleri de ocak

07.02.24

ayının ilk haftasında yüzde 42,1 iken 26 Ocak itibariyle yüzde 41,21'e indi. Ticari kredi faizleri ise tarihi zirvelerinde kalmaya ve artmaya devam etti. Ocak başında yüzde 53,45 seviyesinde olan ticari kredi faizleri 26 Ocak sonunda yüzde 54,15'e çıktı. Ticari kredi faizlerinde de 0.7 puanlık artış oldu.

TL mevduat kredi faizleri yatay seyrediyor

Merkez Bankası'nın TL tasarrufu özendirme politikası bulunuyor. Ancak piyasada likidite fazlası bankacılık sektöründe TL mevduat faizlerinde istenilen seviyenin yakalanmasını geciktiriyor. Ocak ayı boyunca oldukça yüksek seviyelerde seyreden likidite fazlası 31 Ocak itibariyle ise 740.8 milyar liraya kadar yükseldi. Merkez Bankası'nın hamleleriyle bu rakam 5 Şubat itibariyle 103.8 milyar liraya kadar geriledi. Ancak bankacılık sektörü kaynakları net fonlamanın negatif değil pozitif yönde 300-400 milyar lira seviyelerinde olması gerektiğini böylece para politikasının etkisinin çok daha net hissedileceğini vurguladı. Bu durumda TL mevduat faiz oranlarının da yükseleceği görüşünde sektör kaynakları. Merkez Bankası haftalık verilerine göre ise Aralık 2023'te yüzde 53'e dayanan ocak ayı başında yüzde 51'in üzerinde seyreden 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizleri 26 Ocak itibariyle yüzde 49,61 seviyesine geriledi. Ortalama TL mevduat faizleri de yüzde 46,36 seviyelerinde bulunuyor.

Nüfus artış hızı salgın döneminin bile altında

Türkiye'nin nüfusu, 2023'te bir önceki yıla göre 92 bin 824 kişi artarak 85 milyon 372 bin 377 oldu. Geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dahil edilmedi. Yıllık nüfus artış hızı binde 1,1'e geriledi.

Mehmet KAYA/ANKARA

TÜİK 2023 yılı nüfus verilerini açıkladı. Türkiye nüfusu 2023 sonu itibariyle 85 milyon 372 bin 377 bin kişi olarak ölçüldü. Bir önceki yıla göre nüfus sadece 92 bin 824 kişi arttı. Türkiye'nin 2022'de binde 7,1 olan nüfus artış hızı olağanüstü büyük bir düşüşle binde 1.1'e geriledi.

Nüfus, yabancı nüfus, TC vatandaşı nüfus ve önceki yıla göre farkı

	Toplam	Yabancı	TC Vat.	Önceki yıla göre fark		
				Toplam	Yabancı	TC Vat.
2018	82.003.882	1.211.034	80.792.848			
2019	83.154.997	1.531.180	81.623.817	1.151.115	320.146	830.969
2020	83.614.362	1.333.410	82.280.952	459.365	- 197.770	657.135
2021	84.680.273	1.792.036	82.888.237	1.065.911	458.626	607.285
2022	85.279.553	1.823.836	83.455.717	599.280	31.800	567.480
2023	85.372.377	1.570.543	83.801.834	92.824	- 253.293	346.117

Türkiye nüfusu COVID 19 salgınının en etkili olduğu yıl olan 2020’de, bir önceki yıla göre 8,4 puan düşerek binde 13,9’dan, binde 5,5’e gerilemişti. Bu kez, depremin yaşandığı ve yabancıların geri dönüşlerinin arttığı bir yılda düşüş çok daha sert oldu. Türkiye nüfusu neredeyse sabit kaldı. Nüfus artış hızı da 2022’deki binde 7,1 seviyesinden, binde 1,1’e düştü.

Nüfusa dahil yabancı ve TC vatandaşına göre değişimler

Nüfus olarak kabul edilen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarında, Türkiye’de uluslararası yasal ikamet türlerine göre ikamet eden yabancılar ve Türkiye’de yaşayan TC vatandaşları dahil ediliyor. Turistler, sağlık nedeniyle gelenler ve özel bir durum olan geçici koruma altındaki Suriye vatandaşları dahil edilmiyor.

Yaş gruplarının toplam nüfus içindeki oranı (%)

	0-14	15-64	65 +
2018	23,39	67,84	8,76
2019	23,10	67,82	9,08
2020	22,80	67,68	9,51
2021	22,41	67,85	9,74
2022	21,97	68,12	9,91
2023	21,45	68,33	10,22

Buna göre, Türkiye’deki yabancı sayısı 2023’te önceki yıla göre 253 bin 293 kişi azaldı. TC vatandaşlarından oluşan nüfus ise 364 bin 117 kişi arttı. TC vatandaşı nüfus artsa da önceki yıllarda salgının etkili olduğu yıllar dahil 600 binli seviyelerdeki artışa karşılık sert düşüş dikkati çekti.

Nüfusta deprem ve göçlerin etkisinin daha detaylı görülebileceği istatistikler, Haziran ayındaki ölüm istatistikleri, Temmuz ayındaki iç göç, Ağustos ayındaki dış göç istatistikleri sonrasında görülecek. Ayrıca Türk vatandaşlarının Avrupa ülkeleri başta olmak üzere yasal ve yasal olmayan yollardan gidişlerinde de son dönemde artış olduğu belirtiliyor. 2023’ün bu verileri de daha sonra açıklanacak. Son yıllarda salgın dönemi hariç yasal göç 400 binli seviyelerde bulunuyor.

Deprem bölgesi illeri nüfus değişimi (kişi)

	2022	2023	Nüfus artış hızı (Binde)		2023-2022 Fark (kişi)
			2021-2022	2022-2023	
TOPLAM	14.013.196	13.792.746	-220.450		
Hatay	1.686.043	1.544.640	9,13	-87,59	-141.403
Malatya	812.580	742.725	4,8	-89,89	-69.855
Kahramanmaraş	1.177.436	1.116.618	5,23	-53,03	-60.818
Adıyaman	635.169	604.978	4,77	-48,7	-30.191
Adana	2.274.106	2.270.298	4,73	-1,68	-3.808
Osmaniye	559.405	557.666	11,49	-3,11	-1.739
Kilis	147.919	155.179	14,25	47,91	7.260
Gaziantep	2.154.051	2.164.134	11,03	4,67	10.083
Elazığ	591.497	604.411	5,78	21,6	12.914
Diyarbakır	1.804.880	1.818.133	7,51	7,32	13.253
Şanlıurfa	2.170.110	2.213.964	12,56	20,01	43.854

EKONOMİ gazetesi, 10 Ocak günü yayımlanan sayısında, Türkiye’de ikamet iznli yabancıların ayrılmasına dikkati çekmişti. İçişleri Bakanlığı verilerine göre 2023’te

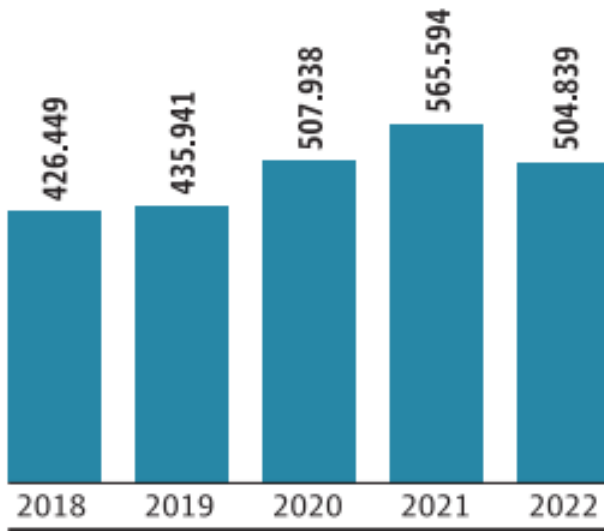
ikamet izinli yabancı sayısı 247 bin kişi azalmıştı. TÜİK Nüfus İstatistiklerinde de yabancı nüfusundaki azalış 253 bin 293 kişi görüldü. Türkiye'nin gelişmesinde ve refahının artırılmasında fırsat penceresi olarak değerlendirilen ve 2030'lu yıllara doğru azalması beklenen gençler ve çalışma çağı nüfusundaki değişim de sürüyor. Ortanca yaş, 2022'deki 33,5 yıl düzeyinden, 2023'te 34'e yükseldi. Buna karşılık önceki yılların etkisiyle 15-64 yaş arası çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfusa oranı yükselişini sürdürdü ve 68,3 oldu. Doğurganlıktaki azalma nedeniyle 2007'de nüfusun yüzde 36,4'ü 0-14 yaş arasındayken, bu oran 2023'te yüzde 21,4'e geriledi. Yaşlı nüfusun oranı da 2007'ye göre 3,1 puan yükselerek yüzde 10,2'ye çıktı.

Deprem bölgesi kayıtlı nüfusta 220 bin kişi azaldı

Deprem birinci yılında yayımlanan TÜİK nüfus istatistiklerine göre, depremin etkilediği 11 ilde toplam 220 bin 450 kişilik nüfus azalması oldu. TÜİK verileri kayıtlı durumu tam olarak gösterse de deprem bölgesi özelinde fiili durumu ya da ölümleri yansıtmıyor. Bölgeden çok sayıda kişi başka illere taşınsa da nüfus kayıtlarını almadı. Nüfus değişiminin göç ya da ölüm nedeniyle ilişkilendirilmesi de bu istatistiklerde yapılmıyor. TÜİK, İçişleri Bakanlığı adres kayıt sistemi üzerinden bir hesaplama yapıyor. Bu illerde hayatını kaybeden ve nüfus kayıtlarından düşenler ile adresini de değiştirerek başka illere taşınan, tekrar kaydolan ve başka illerden gelenler ile yeni doğup kayıt yaptıranlardan kaynaklı değişimler yer alıyor. Hatay'da 141 bin 403, Malatya'da 69 bin 855, Kahramanmaraş'ta 60 bin 818, Adıyaman'da 30 bin 191 kişi nüfus azaldı.

İstanbul'un nüfusu azaldı

Yıllara göre ölen kişi sayısı

En kalabalık il nüfusu 252 bin kişi azalarak 15 milyon 655 bin 924 kişiye gerileyen İstanbul oldu. İstanbul'u Ankara 5 milyon 803 bin 482, İzmir 4 milyon 479 bin 525, Bursa 3 milyon 214 bin 571, Antalya 2 milyon 696 bin 249 kişilik nüfusa ulaştı.

07.02.24

Nüfusu en düşük iller, sırasıyla Bayburt (86 bin 47 kişi), Tunceli (89 bin 317) Ardahan (92 bin 819) Gümüşhane (148 bin 539) ve Kilis (155 bin 179) oldu.

Evli insan oranı azalıyor

Türkiye’de evlilik oranları da geriliyor. Evli olan kadın ve erkeklerin oranı 2009’da yüzde 64’ün üstündeyken, 2023 sonunda evli erkeklerin oranı yüzde 61,4’e, evli kadınların oranı yüzde 60,5’e düştü. TÜİK verilerine göre hiç evlenmeyen erkeklerin oranı önceki döneme göre artarak yüzde 32,7’ye kadınların oranı ise yüzde 24,7’ye yükseldi. Bir kilometrekareye düşen kişi sayısı Türkiye genelinde 111 kişi olurken, İstanbul’da bu oran 3 bin 13 kişi oldu. İstanbul’u 582 nüfus yoğunluğuyla Kocaeli ve 373 kişi ile İzmir izledi. Tunceli’de kilometre kareye düşen kişi sayısı ise 12 oldu. Ardahan 19, Erzincan 21 kişi olarak belirlendi.

Bloomberg Merkez'deki değişimi irdeledi: Gaye Erkan sonrası...

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) yaşanan deprem dünya ekonomi medyasının gündeminde yer etmeyi sürdürüyor. Konu son olarak ABD merkezli saygın yayın kuruluşu Bloomberg'de işlendi.

ABD merkezli yayın kuruluşu Bloomberg, Hafize Gaye Erkan'ın geçen cuma "görevden affını istemesi" ve yerine yardımcısı Fatih Karahan'ın atanmasını irdeledi.

Merkez Bankası'nın ilk kadın başkanı olan Hafize Gaye Erkan'ın görevi bırakması karşısında "**herkesin hazırlıksız yakalandığı**" yorumunda bulunan Bloomberg'ün haberinde şu ifadeler yer aldı:

* Türk yetkililer, Erkan'ın görevden alınmasının mayıs ayından bu yana kaydedilen ekonomik ilerlemeyi boşa çıkarabileceği yönündeki korkuları yatıştırmak için acele etti ve Erdoğan'ın hâlâ faiz programı desteklediğini söyledi. Bu yorumlar, Erdoğan'ın Temmuz 2023'ten bu yana başkan yardımcısı olan Fatih Karahan'ı yeni merkez bankası başkanı olarak atamasıyla desteklendi.

* Karahan, Amazon.com ve New York Merkez Bankası'nda ekonomist olarak 10 yılı aşkın bir deneyime sahip ve Erkan'a göre daha şahin. Bu durum yabancı analistleri, geçen ay sekiz aylık bir sıkılaştırma döngüsünün sona erdiğini açıklamasına rağmen Merkez Bankası'nın onun liderliğinde faizleri daha da yükseltip yükseltmeyeceği konusunda düşünmeye sevk etti.

* Göreve geldikten sonra yaptığı ilk yazılı açıklamada Karahan, fiyat istikrarının öncelikli olduğunu ve enflasyon görünümünün kötüleşmesi halinde Merkez Bankası'nın harekete geçmeye hazır olduğunu ifade etti.

Prof. Dr. Hakan Kara: Kurdan enflasyona geçişte 90'lı yıllara döndük

TCMB eski Başekonomisti Prof. Dr. Hakan Kara, TL'nin değerinin düşürülmesinin ihracata çözüm olmayacağını belirterek, "2021'de başlatılan aşırı negatif reel faiz politikası nedeniyle kurdan enflasyona geçişte neredeyse 1990'lara dönmüş durumdayız" dedi.

Prof. Dr. Hakan Kara, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, kurdaki 1 TL'lik artışın enflasyona etkisini grafiklerle aktardı.

Paylaşımında TL'nin değerinin düşürülmesinin ihracata sınırlı etkisi olacağına değinen Kara, şunları söyledi:

"İçinden geçtiğimiz dönemde TL'nin değerinin düşürülmesi ihracata çözüm olmaz, sadece çok kısa nefes aldırır.

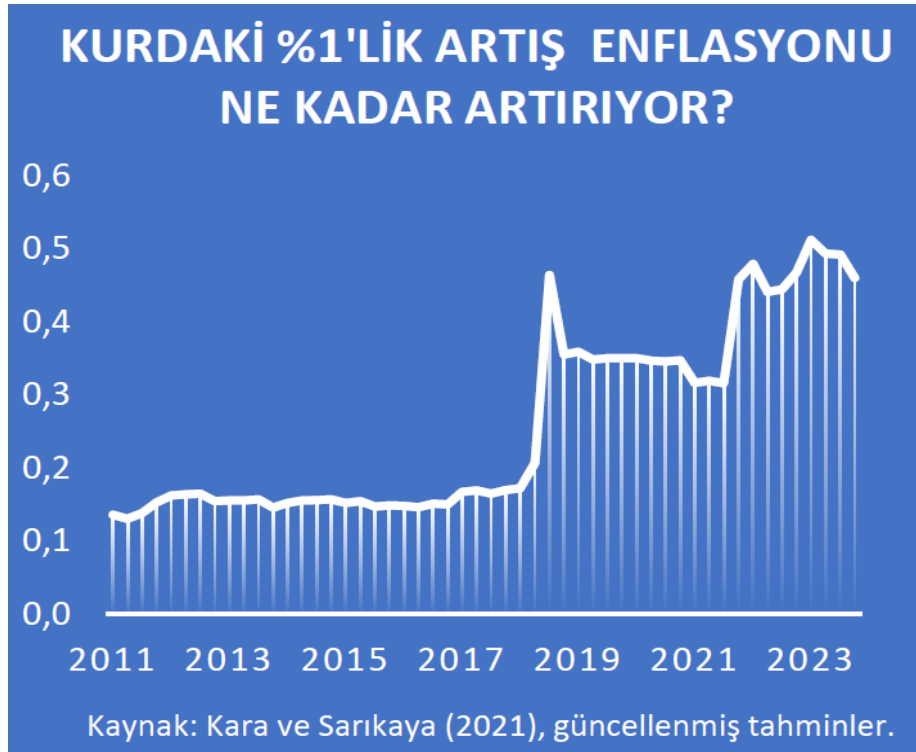
Çünkü enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışları bozulduğu için döviz kurundan enflasyona geçiş tarihi zirvelerde seyrediyor.

Bundan on sene önce %10'luk kur artışı enflasyonu 1,5 puan artırırken son dönemde bu değer %5'lere kadar geldiğini ve bunun oldukça hızlı gerçekleştiğini buluyoruz.

07.02.24

2021'de başlatılan aşırı negatif reel faiz politikası nedeniyle kurdan enflasyona geçişte neredeyse 1990'lara dönmüş durumdayız.

Bu ne anlama geliyor? Enflasyon yüksek kaldığı sürece kurdaki artış hızlıca içerdeki üretim maliyetlerine yansıyor. Kurla gelen ihracat fiyat rekabeti kısa sürede enflasyonla geri veriliyor. Rekabetçiliği sağlayamadığımız gibi yüksek enflasyon ve gelir dağılımında bozulma ile baş başa kalıyoruz."

Hakan Kara, kurdaki yüzde 1'lik artışın enflasyona etkilerini gösteren ve kendisinin hazırladığı grafiği takipçileriyle paylaşarak, son yıllarda dövize bağlı enflasyon artışının hangi seviyede olduğunu açıkladı.

Afetlere dirençli tarım ve gıda değer zinciri

Ali Ekber YILDIRIM

07 Şubat 2024 Çarşamba

Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremlerin üzerinden 1 yıl geçti. Bu tür felaketlerden ders çıkarılmaz ve gerekli önlemler alınmazsa gelecekte daha büyük felaketlerle karşı karşıya kalabiliriz. 17 Ağustos 1999'da yaşanan Gölcük (Marmara) depreminden gerekli dersler çıkarılarak önlem alınsaydı 6 Şubat depremleri belki bu kadar yıkıcı olmayacaktı. Depremin 1.yılında birçok yönleri ile ele alınıyor. Biz tarım ve gıda boyutuyla ele almayı sürdürüyoruz. Bu depremler bir kez daha gösterdi ki afetlere dirençli tarım ve gıda değer zincirinin oluşturulması çok önemli. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Gülçubuk ile Frankfurt School'dan Uzman İbrahim Oğuz çok önemli bir makale kaleme aldı. Makale, "6 Şubat Kahramanmaraş Merkezli Deprem Deneyimi Işığında Tarım-Gıda Değer Zincirini Güçlendirme ve Toplum Bilincini Harekete Geçirme" başlığı ile yayınlandı.

Bölgenin ürün deseni ve monopol üretim

Saha araştırması ve gözlemlere dayalı olarak yazılan makalede depremin tarıma etkileri özetle şöyle ifade ediliyor: "Deprem öncesinde bölgede tarım ve gıda değer zinciri halkalarının Türkiye'nin diğer bölgelerinden çok da farklı olmadığı bilinmektedir. Bölgede varlığını sürdüren ve Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı üretici sayısı yaklaşık 364 bin olup; toplam çiftçilerimizin %13 ünü temsil etmektedir. Bölgedeki tarımsal faaliyetin Türkiye'nin tarımsal üretim katma değerindeki payı %15'dir. Tarımsal üretimin % 5 oranındaki kısmı ise depremden en çok etkilenen beş ilde yapılmaktadır. TÜİK verilerine göre deprem bölgesinde (11 ilde) yaklaşık 2 milyon büyükbaş hayvan, 6 milyon küçükbaş hayvan vardır.

Bölge illerinin iklim özelliklerinden dolayı yılın her döneminde bitkisel ve hayvansal üretim yapılabilmektedir. Depremin en çok etkilediği illerde birçok bitkisel ürün yetiştiriliyor olmasının yanı sıra depremden aşırı etkilenen illerde üretilen bazı ürünler üretim kültürü açısından monopol özellik taşıdığı söylenebilir. Örneğin Hatay'da

turfanda maydanoz, Osmaniye’de yerfıstığı ve turp, Malatya ve Elazığ’da kuru kayısı ve Adıyaman’da tütün monopol üretim olarak sayılabilir. Ayrıca bahsi geçen illerde yoğun olarak tahıl, pamuk, mısır, narenciye, antepfıstığı, zeytin gibi stratejik ürünler yaygın olarak yetiştirilmektedir.”

Deprem bölgesinde gıda sanayi ve lojistiğin önemi

Makalede deprem bölgesindeki gıda sektörünün durumu ve lojistik altyapı da ele alınıyor. Gıda sanayi ve lojistik durum şu sözlerle ifade ediliyor:”Bölgenin genelinde gıda sanayi işletmeleri mevcut olup daha çok un, makarna sanayisine dönük işletmeler ve silolar ağırlıklı olarak bulunmaktadır. Bunların dışında bakliyat ve kuru gıda işleme sanayicileri, konserve ve salça üreticileri, biber işleme tesisleri, zeytin ve zeytinyağı işletmeleri, çırçır işleme fabrikaları, yer fıstığı işleme tesisleri, süt ve süt ürünleri işleme tesisleri yoğun olarak bulunmaktadır.

Bunların dışında bölge genelinde üretim ve pazarlama halleri her il merkezinde faal bulunmaktadır. Bölgede üretilen yaş sebze ve meyveler hem bölge coğrafyasında tüketilmekte; hem de büyükşehirlere ve yurt dışına ihraç edilmektedir.

Bölgenin genelinde lojistik alt yapıları deprem öncesindeki durum gibi açık durmaktadır. Deprem bölgesinde karayollarının ağırlıkta olduğu taşımacılık yapılmaktadır.

Hatay ili hariç bölgenin tüm illerine alternatif giriş çıkış yolları bulunmaktadır. Taşımacılıkta kullanılan kamyon ve tır varlığı ülke ortalamasının üstündedir. Gemi nakliyesinde Mersin ve İskenderun limanı bulunmaktadır. Deprem yaşamış 11 ilin dokuzunda havaalanı bulunmaktadır.

Ticaret, finansman ve güçlü potansiyel

Deprem bölgesinin Suriye ve Irak gibi ülkelere sınır ve gümrük kapıları olduğu hatırlatılarak: “ Tarımsal ticaret yoğun ve nispeten sorunsuz yapılmaktadır. Tarım ve gıda değer zincirinin önemli bileşenleri olan girdi tedarikçileri, veteriner ve zirai hizmetler verilmektedir. Tarımsal finansman ağı bölgede yoğun ve erişilebilir durumdadır. Değer zincirinde önemli bileşen olan dağıtım ve perakende sektörü deprem öncesine göre biraz azalsa da canlı ve aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bölgenin Türkiye’nin diğer bölgelerinden en önemli farkı Suriye savaşından çok yoğun göç almış olması iş gücü piyasasının canlı ve ekonomik şekilde erişilebilir durmasıdır. Bölgenin deprem bölgesi dışında kalan bölgelere farklarında biri de Çukurova, Amik, Narlı ve Harran gibi tarımsal üretim kapasitesi yüksek bir coğrafyayı kapsıyor oluşu tarım ve gıda değer zinciri açısından önemli ve değerli olmasıdır.” Bilgisine yer veriliyor.

Kısa, orta ve uzun vadede neler yapılmalı?

Makalede deprem bölgesinin tarım ve gıda değer zincirinin güçlendirilmesi ile ilgili kısa, orta ve uzun erimli şekilde planlanmasının önemine dikkat çekilerek alınacak önlemlere ilişkin öneriler şöyle sıralanıyor:

1-Deprem bölgesi tarım ve gıda değer zinciri ile ilgili kısa vadeli öneriler

Tarım ve gıda değer zincirinin güçlendirilmesi için yıkılmış hal toptancı binalarının soğuk zincir oluşturulabilecek şekilde bir an önce faaliyete geçirilmesi önem arz etmektedir.

Bölgede süt toplayan işletmelerin bir an önce yaygınlaşması için teşviklerin verilmesi gerekmektedir. Bölge dışında faaliyet gösteren firmaların deprem bölgesinden ürün tedariki için küçük de olsa teşviklerin verilmesi bölgede tarım ve değer zincirini güçlendirecektir.

Diğer taraftan üreticilerin özellikle kamu bankalarına olan borcunu depremden en çok etkilenen iller için anapara ödemesiz 1-2 üretim yılı daha ertelenmesi stratejik durmaktadır.

Ayrıca, küçük ölçekli kooperatiflerin kopan tedarik zincirlerinin yeniden inşası ve finansal durumlarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

2- Orta Vadeli Öneriler

İş gücü piyasasının canlandırılması için tersine göçün desteklenmesi ve kırsalda yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Kırsalda yaşam koşullarının iyileştirilmesi; özellikle kırsalda yaşayan dezavantajlı gruplar olan kadınların hayat şartlarının iyileştirilmesi ve üretime katkısının artırılması önerilmektedir.

Köylerde ortak hayvancılık ahırlarının tesis edilmesi örgütlenmeyi de teşvik edecektir. Ahırların yanlarında kendi ürünleri işleyebilecek mandıralar ve pazarlama imkânlarının oluşturulması aynı zamanda kolektif üretim ve pazarlama imkânlarının açılmasına ve değer zincirinin güçlenmesine neden olacaktır.

İzleme ve bilgi sistemlerini çağın dayattığı dijitalleşme süreçleri içinde geliştirilmesi ve sektörün tüm paydaşlarına kullanımının açılması üretim planlamasına da olumlu katkı sağlayacaktır. Burada tüm sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin ve kamu birimlerinin de afet konusunda kendilerini gözden geçirmesi, eksiklikleri ile yüzleşmeleri ve hesap verebilir hale gelmeleri önemlidir.

3- Uzun Vadeli Öneriler

Uzun vadeli öneriler kapsamında sadece deprem bölgesi değil Türkiye genelinde düşünülmesi tarım ve gıda değer zinciri halkalarının güçlendirilmesi için kritik önemde

tutulmaktadır.

Bu nedenle Türkiye geneli tarım ve gıda değer zincirinin güçlendirilmesi için alınan dersler ışığında yeniden değer zinciri halkalarını güçlendirmek, afetlere dirençli tarım ve gıda ekosistemimizi ve toplumsal dayanıklılığı da güçlendirecektir. Bu nedenle tarım ve gıda değer zincirinin güçlendirilmesine yönelik uzun vadeli öneriler başlıklar halinde burada sunulmuştur:

* Tarımsal faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri, meslek odalarını çağın gerektirdiği şekilde dönüştürme

* Üretici örgütlerini güçlendirme

* Dijital medya tabanlı şeffaf kooperatifçilik

* Lojistik alt yapılarımızı genişletmek ve mobilize kabiliyetini artırma

* Kırsal yerleşim planlarını çağın gerektiği şekilde doğru planlama

* Su ve toprak kaynaklarımızı koruma

* Kırsalda insan kaynaklarımızı sürdürülebilir (ekonomik, sosyal, çevresel)konumlandırma

* Sanat yapılarımızı (konut, ahır, sanayi, hal vs) afet gerçekleri mühendislik bilimi ile inşa etme

* Gıda Değer Zincirini bağımsız denetleyiciler ile ölçme ve raporlama

* Afetlere karşı toplumsal bilinç geliştirme ve hafıza kaybının engellemesi

* Tarım, gıda, toprak, su, hayvan refahı, dezavantajlı gruplar ve ekosistem duyarlılığı ile ilgili tüm paydaşların etik değerleri oluşturma ve topluma yaygınlaştırma.

Makelenin sonuç bölümünde ise şu değerlendirmeye yer verildi:"Yaşanan 6.Şubat Kahramanmaraş merkezli deprem tüm yaşamsal faaliyetleri etkilediği gibi tarım ve gıda değer zincirini ve yaşam biçimlerini olumsuz etkilemiştir. Her beşeri sektörde olduğu gibi tarım ve gıda sektörünün söz konusu depremden çıkartması gereken çok önemli dersler vardır. Burada ortaya konan gözlemler, tespitler ve önerilere eklenebilecek noktalar kuşkusuz bulunmaktadır. Afetlere dirençli tarım ve gıda değer zincirin güçlendirilmesi için daha detaylı inceleme ve raporlama yapılması gerekliliği bu çalışmanın amaçlarından birisidir."

Depremden tarım ve gıda için çıkarılan dersler

* Tarım ile iştiğal eden sivil toplum kuruluşları, meslek odaları teknik yardım ve tarım gıda değer zincirinin tekrardan canlandırılmasında etkisiz kaldı.

07.02.24

- * Üreticiler afet döneminde örgütsüz olmanın zorluklarını yaşadı.
- * Merkezi düzeyde güçlü gibi görünen sivil toplum kuruluşlarının, bazı kamu birimlerinin yerelde ne kadar zayıf ve acı olduğu ortaya çıktı.
- * Depremın tarım ve gıda değer zincirine en hasar verici etkisinin hayvancılık sektörüne yansıdı. Enkaz altında kalan hayvan, alet ve ekipman sayılarının çok yüksek olduğu görüldü.
- * Deprem bitkisel üretim dönemi başı ya da ortasında olsaydı ekonomik boyutu çok daha yüksek olabileceği ve değer zinciri bitkisel üretimde koptuğundan tüm zinciri olumsuz etkileyebileceği görüldü.
- * Kırsal alanda planlama ve afetlere dirençlilik konusunda bir şeylerin olmadığı görüldü.
- * Tarımsal eğitim-yayım hizmetlerinin tek düze olduğu, fakat depreme, iklim değişikliğine, diğer afetlere yönelik bir şeyler içermediği ortaya çıktı.
- * Özellikle kırsalda çocuklar, yaşlılar ve engellilerin en çok etkilenenler olduğu ve bunlara yönelik hazırlıkların da çok yetersiz olduğu görüldü.
- * Kırsalda zaten dezavantajlı konumda bulunan kadınların iş yükünün ve manevi sorumluluğunun daha da arttığı görüldü.
- * Kır-kent dayanışmasının, bütünleşmesinin yeni bir paradigma ile ele alınması gereği duyuldu.
- * 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile kapanan kasaba belediyelerinin eksikliği, araç ve ekipmanlarının alınmış olması yüzlerce insanın canının kurtarılabilirliğini yok etmiştir.
- * Yerel yönetimlerin deprem ve tüm afetler konusunda sil baştan bir yapılanma ve işlerlik içine girmesi gerektiği görüldü.
- * Son yılların popüler alanı ve dayatmacı kültürü olan görsel gastronominin afetlerde insanları doyurmada eksik kaldığı ortaya çıktı. İnsanlar dışındaki tüm canlıların sonradan akıllara geldiği görüldü.

Nüfus sayımı, seçmen sayısı, 31 Mart ve Dallas!

Alaattin AKTAŞ

07 Şubat 2024 Çarşamba

Her nüfus sayımının ya da artık mevcut haliyle adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin sonuçlarının açıklanması beni yıllar öncesine, 1985 yılına götürür. O yıl yapılan nüfus sayımında yaşananlar, nüfusu fazla gösterme amaçlı usulsüzlükler gelir aklıma. Bu tür usulsüzlüklerin benzerlerini her seçim öncesinde yaşadığımız gerçeği de unutulmaz tabii ki. 31 Mart yerel seçimleri öncesinde yine olmadık yerlere seçmen yazıldığı, kimi yerlere orada ikamet edenlerden fazla seçmen kaydedildiği iddiaları gibi.

“Tamam bütün bunları anladık; zaten bunları iyi kötü biliyoruz da Dallas ne oluyor” dersiniz, onun da çok trajikomik bir hikayesi var, anlatacağım.

Nüfus artış hızı binde 1 ama...

Türkiye'nin nüfus artış hızı geçen yıl dramatik bir düşüşle binde 1.1 düzeyinde kaldı. Nüfus artış hızı 2022 yılında binde 7.1 olmuştu.

2023'te deprem felaketinden dolayı çok büyük bir kaybımız var. Öyle anlaşılıyor ki, depremde kaybettiğimiz vatandaşlarımızın sayısı ileri sürüldüğü gibi 53 bin 547 değil. Zaten Murat Kurum durup dururken mi kaybın aslında 130 bin kişi olduğunu dile getirdi. Kaybın ne kadar olduğunu tam bilmiyoruz ama en azından ileri sürüldüğü gibi 53 bin 547 olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla bu durum da toplam nüfus artış hızının çok düşük kalmasında bir etken.

Ayrıca geçen yılki artış hızında ortaya çıkan bu düşüşte Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfustaki 253 bin kişilik azalmanın büyük etkisi oldu. Yabancı nüfus dikkate alınmadan bir hesaplama yapıldığında nüfus artış hızı binde 4.1 olarak bulunuyor.

Ne var ki binde 4.1'lik oran da çok düşük. Türkiye nüfusu yaşılanıyor.

07.02.24

2000'den bu yana 10 yaş yaşlandık

Nüfus yaşılanıyor, bu çok açık biçimde verilere de yansıyor zaten.

Türkiye nüfusunun ortanca yaşı 2000 yılında 24.8 düzeyindeydi. Aradan çeyrek asır bile geçmedi, 2023'teki ortanca yaş 34 oldu.

Nüfus sayımı yapılan yıllar itibarıyla en düşük ortanca yaş 1970 yılında oluşmuştu. O yılki ortanca yaş yalnızca 19'du.

Ortanca yaş 1970'ten 2000'e kadar otuz yılda yaklaşık altı yaş arttı, sonrasındaki yirmi üç yılda ise on yaş kadar artış gösterdi.

Anadolu esnafı Ceyar Efendi!

Girişte de dedim ya, her nüfus sayımında 1985 yılını hatırlarım. O dönemde nüfusu olduğundan fazla göstermeyi teşvik edecek(!) ya da insanları buna yöneltecek önemli bir etken devreye girdi. Yerel yönetimlere bütçeden nüfusları ölçüsünde pay ayrılacaktı. Böyle bir etken olmasa bile biz nüfusun fazla olmasıyla övünen bir toplumuz. O da işin içine girince neler oldu neler...

1985 yılına dönüp koskoca bir toplumun, yani neredeyse tüm Türkiye'nin, birbirinden habersiz ortak bir düşünceyle hareket ederek neler yaptığını hatırlayalım. Tüm toplum böyle bir hareket sergilerken, bu toplumun temsilcilerinden bugün niye farklı bir tutum beklememek gerektiğini daha iyi görelim.

Gelelim şu "**Ceyar**" konusuna...

1985 yılında nüfus henüz adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) ile belirlenmiyor, sokağa çıkma yasağı uygulanarak sayım yapılıyordu. 1985 sayımı tamamlandığında o zamanki adı Devlet İstatistik Enstitüsü olan bugünkü TÜİK'e ulaşan tutanaklarda tuhafliklardan geçilmiyordu.

Sayımda büyük usulsüzlük yapıldığı o kadar ortadaydı ki... Bu usulsüzlük nüfusu fazla gösterme çabasının bir sonucuydu. Amaç öncelikle bulunulan yerin nüfusunu yüksek gösterip bütçeden fazla para alabilmektir.

Peki usulsüz yazım olarak neler mi yapılmıştı?

Her bir nüfus formuna 11 kişi yazılabiliyordu. Bir hanede 5 kişi yaşıyorsa, 6 kişilik "**hak**" Ankara'ya niye eksik bildirilecekti ki. Bazı yörelerde bu "**hak**" sonuna kadar kullanıldı. Nüfus formlarını dolduran görevliler, belli ki bu işi yaparken sıkılmışlar, biraz eğlenmek istiyorlardı. Hayali nüfus olarak hep Ahmet, Mehmet, Ayşe, Fatma yazılacak değildi ya, biraz da yabancı isim yazmanın ne sakıncası olabilirdi ki!

O dönem yalnızca TRT televizyonu vardı, tüm Türkiye'yi ekrana kilitleyen dizi de Dallas'tı. Dallas'ın kahramanları ne güne duruyordu. Görevliler başladı nüfus

07.02.24

formlarını JR, Su Ellen, Bobby, Lucy ile doldurmaya. Ama isimler formlara böyle yazılmıyordu tabii ki, duyulduğu gibi Ceyar, Suelin, Babi, Lusi, şeklinde aktarılıyordu. Belli ki bu isimleri yazanlar pek eğlenmişti.

Bu kadarla kalsa iyi. Hızını alamayıp “**Nasıl olsa kimse fark etmez**” diye düşünenler, yaşadıkları ilçenin çocuksuz kaymakamına bile 9 çocuk yazarak formu 11’e tamamlamakta bir sakınca görmüyordu.

Bu arada zamanın DİE yöneticileri bu usulsüz yazımı örtbas etmek için çok uğraştı. Ama olmadı, gerçeklerin üstü örtülemedi, o hatalar düzeltildi ve nüfus ilk açıklanan düzeye göre epeyce aşağı çekildi. Zaten bu nüfus sayımı, dönemin DİE Başkanının görevden alınmasıyla sonuçlandı.

Yani biz, Amerikalı çiftlik sahibi JR’ı, Anadolu esnafı Ceyar Efendi yapmış bir toplumuz.

Dolayısıyla bu tür “**operasyonlar**” konusunda geçmişten gelen bir deneyime sahibiz. 31 Mart seçimlerinde de özellikle birkaç bin oyla başkanlığın el değiştirebileceği küçük yerlerde hayali seçmen yazmak gibi benzer “**küçük hilelere**” başvurulması ne yazık ki hiç şaşırtıcı olmayacak.

Mübarek ve başkanlık

Seçim ve seçim hileleri demişken geçmişte kalsa da güncelliğini yitirmeyen şu fıkrayı hatırlamamak da olmaz.

George Bush, ABD’yi ziyaret eden Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek’ten bir ricada bulunur:

“Sayın Başkan, biz dünyanın en büyük, en gelişmiş ülkesiyiz. Ama seçim sonuçlarını yine de üç-dört günden önce alamıyoruz. Oysa siz sandıklar kapandıktan yarım saat, bir saat sonra sonucu elde ediyorsunuz. Bir sonraki seçimde gelip bize yardımcı olsanız.”

“Hay hay” der Mübarek. Bir süre geçer, seçim günü Mübarek ABD’dedir. Gerçekten de bir saat sonra seçim sonuçları alınır. Hüsnü Mübarek, ABD Başkanı seçilmiştir!

Türkiye nüfusu, 2023'te yerinde saydı

Naki BAKIR

07 Şubat 2024 Çarşamba

Geçen yıl toplam nüfus sadece 92 bin 824 kişi artarak 85 milyon 372 bin 377 oldu. Yıllık nüfus artış hızı binde 1,1'le tarihi en düşük düzeye indi. Kent nüfusu 21 bin 987 kişi azalırken kırsal nüfus 306 bin 811 arttı. Depremzede 11 il, toplamda 220 bin 450 kişilik nüfus kaybı yaşadı. İstanbul'un nüfusu 252 bin 27 azaldı.

Kahramanmaraş ve Hatay merkezli üç büyük depremin önemli sayıda can kaybına yol açtığı 2023 yılında, depremzede 11 ilde toplam nüfus 220 binden fazla azalırken, Türkiye'nin toplam nüfusu sadece 92 bin 824 kişi artarak 85 milyon 372 bin 377 oldu.

Kent nüfusu azalırken, kırsal nüfus arttı; toplamda yıllık nüfus artış hızı 2023'te ülke tarihinin en düşük düzeyine indi. Deprem tehdidindeki İstanbul, 250 binin üzerindeki azalışla depremzede illerin toplamından daha fazla nüfus kaybı yaşadı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre belirlenen nüfus verilerinin 2023 yılı sonuçlarını açıkladı. Buna göre 2022'de binde 7,1 olan yıllık nüfus artış hızı 2023'te binde 1,1'e indi.

Toplam nüfusun 2023 sonu itibarıyla yüzde 50,1 oranındaki 42 milyon 734 bin 71'ini erkekler, yüzde 49,9 oranındaki 42 milyon 638 bin 306'sını kadınlar oluşturdu. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus binde 2,7 oranında 213 bin 987 kişi azalarak 79 milyon 399 bin 292'ye gerilerken; belde ve köylerden yaşayanlar binde 54,1 oranında 306 bin 811 kişi artarak 5 milyon 973 bin 84'e yükseldi. 2022 yılında yüzde 93,4 olan il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı, 2023 yılında yüzde 93'e geriledi.

Başka deyişle belde ve köylerde yaşayanların oranı yüzde 6,6'dan yüzde 7'ye yükseldi. Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfus bir önceki yıla göre 253 bin 293 kişi azalarak 1 milyon 570 bin 543 kişi oldu. Bu nüfusun yüzde 48,6'sını erkekler, yüzde 51,4'ünü kadınlar oluşturdu.

Depremzede iller 220 bin 450 kişi azaldı

Depremzede iller ve Türkiye'de nüfus değişimi (Kişi)					
	TOPLAM		Değ.	Yıllık Nüfus Art. (‰)	
	2022	2023		2021-2022	2022-2023
Adana	2.274.106	2.270.298	-3.808	4,7	-1,7
Adıyaman	635.169	604.978	-30.191	4,8	-48,7
Diyarbakır	1.804.880	1.818.133	13.253	7,5	7,3
Elâzığ	591.497	604.411	12.914	5,8	21,6
Gaziantep	2.154.051	2.164.134	10.083	11,0	4,7
Hatay	1.686.043	1.544.640	-141.403	9,1	-87,6
Malatya	612.580	742.725	-69.855	4,8	-69,9
K. Maraş	1.177.436	1.116.618	-60.818	5,2	-53,0
Şanlıurfa	2.170.110	2.213.964	43.854	12,6	20,0
Kilis	147.919	155.179	7.260	14,3	47,9
Osmaniye	559.405	557.666	-1.739	11,5	-3,1
11 İL	14.013.196	13.792.746	-220.450	8,3	-15,7
70 İL	71.266.357	71.579.631	313.274	6,8	4,4
TÜRKİYE	85.279.553	85.372.377	92.824	7,1	1,1

Türkiye'de 'yıllık' nüfus artış hızı (‰)					
1927-1935	21,1	1990-2000	18,3	2012	12,1
1935-1940	17,0	2001	13,5	2013	13,8
1940-1945	10,6	2002	12,2	2014	13,4
1945-1950	21,7	2003	11,8	2015	13,5
1950-1955	27,8	2004	12,2	2016	13,6
1955-1960	28,5	2005	12,5	2017	12,5
1960-1965	24,6	2006	12,6	2018	14,8
1965-1970	25,2	2007	12,3	2019	14,0
1970-1975	25,0	2008	13,2	2020	5,5
1975-1980	20,7	2009	14,6	2021	12,7
1980-1985	24,9	2010	16,0	2022	7,1
1985-1990	21,7	2011	13,6	2023	1,1

TÜİK'in ADNKS verileri, 6 Şubat 2023'te merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan 7.7 ve 7.6 ve 20 Şubat 2023'te de Hatay Yayladağı merkez üslü 6.4 büyüklüğünde üç büyük depremin can ve mal kaybına yol açtığı 11 ilde toplam nüfusun geçen yıl binde 15,7 oranında 220 bin 450 kişi azaldığını ortaya koydu.

Bu 11 ilin 2022'de 14 milyon 13 bin 196 olan nüfusu 2023 sonunda 13 milyon 792 bin 746'ya indi. Depremzede illerdeki nüfus azalışında can kayıplarının yanı sıra köylere ve başka illere göçler de etkili oldu. 11 ilde kent (il, ilçe) nüfusu bir yılda binde 19,1 oranında 259 bin 404 kişi azalarak 13 milyon 293 bin 879'a gerilerken, bu illerin kır (köy, belde) nüfusları toplamı binde 84,7 oranında 38 bin 954 kişi artarak 498 bin 867 kişiye yükseldi.

En fazla kayıp Hatay'da

Depremzede iller içinde en fazla nüfus kaybı Hatay ilinde yaşandı. İlin nüfusu binde 83,9 oranında 141 bin 403 kişi azalarak 1 milyon 544 bin 640'a geriledi. 2023 yılında nüfus depremzede illerden Malatya'da 69 bin 855, Kahramanmaraş'ta 60 bin 818, Adıyaman'da 30 bin 191, Adana'da 3 bin 808, Osmaniye'de 1.739 kişi azalırken; Şanlıurfa'da 43 bin 854, Diyarbakır'da 13 bin 253, Elâzığ'da 12 bin 914, Gaziantep'te 10 bin 83, Kilis'te 7 bin 260 kişi arttı.

Km'ye İstanbul'da 3 bin 13, Tunceli'de 12 kişi

"Nüfus yoğunluğu" olarak tanımlanan bir kilometrekareye düşen kişi sayısı, Türkiye genelinde 111 kişi olarak değişmedi. İstanbul, kilometrekareye düşen 3 bin 13 kişi ile nüfus yoğunluğu en yüksek olan il oldu. İstanbul'u 582 kişi ile Kocaeli ve 373 kişi ile İzmir izledi.

Nüfus yoğunluğu en az olan il de önceki yılda olduğu gibi, kilometrekareye 12 kişi ile yine Tunceli oldu. Düşük nüfus yoğunluğunda Tunceli'yi, 19 kişi ile Ardahan ve 21 kişi ile Erzincan izledi. Yüz ölçümü büyüklüğünde ilk sırada yer alan Konya'nın nüfus yoğunluğu 60, en küçük yüz ölçümüne sahip Yalova'nın nüfus yoğunluğu ise 360 olarak gerçekleşti.

Çalışma çağındaki nüfus yüzde 68,5 oldu

Çalışma çağı olarak tanımlanan 15-64 yaş grubundaki nüfusun ADNKS'ine geçilen 2007 yılında yüzde 66,5 olan oranı, 2023 yılında yüzde 68,3'e yükseldi.

Bu dönemde çocuk yaş grubu olarak tanımlanan 0-14 yaş grubundaki nüfusun oranı yüzde 26,4'ten yüzde 21,4'e gerilerken, 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun oranı ise yüzde 7,1'den yüzde 10,2'ye yükseldi. Çalışma çağındaki birey başına düşen çocuk ve yaşlı birey sayısını gösteren toplam yaş bağımlılık oranı, 2022 yılındaki yüzde 46,8 düzeyinden 2023'te yüzde 46,3'e geriledi.

Çalışma çağındaki birey başına düşen çocuk sayısını ifade eden çocuk bağımlılık oranı yüzde 32,3'ten, yüzde 31,4'e gerilerken, çalışma çağındaki birey başına düşen yaşlı birey sayısını ölçen yaşlı bağımlılık oranı ise yüzde 14,5'ten yüzde 15'e yükseldi. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'de 2023 yılında, çalışma çağındaki her 100 kişi, 31,4 çocuğa ve 15 yaşlıya bakıyor.

Tarihi en düşük yıllık nüfus artış hızı

Türkiye'de ilki 1927'de ve ikincisi 1935 yılında yapılan, sonra genelde beşer yılda bir tekrarlanan sayımlar ile 2000-2006 dönemi için TÜİK nüfus tahminlerinin ortalaması ve 2007'den bu yana da ADNKS'ne göre yapılan belirlemelere göre 2023 yılında kaydedilen binde 1,1'lik oran, tüm yılların en düşük yıllık nüfus artışı anlamına geliyor.

Bundan önce en düşük yıllık nüfus artış hızı binde 5,5'le ağır pandemi koşullarının etkili olduğu 2020 yılında yaşanmıştı. Nüfus artış hızında 2022 yılında da binde 7,1'le önceki dönemin ikinci en düşük düzeyi görülmüştü.

Yabancı nüfusta 253 bin kişilik azalma

2023 yılında Türkiye'deki yabancı nüfus 253 bin 293 kişi azalarak 1 milyon 570 bin 543'e geriledi. Bu azalmanın 137 bin 162 kişilik bölümü, İstanbul'daki yabancı nüfustan kaynaklandı. Bu gelişme, geçen yıl İstanbul nüfusundaki 252 bini aşan azalmada etkili oldu.

İstanbul'dan ayrılan yabancılar düşüldükten sonra İstanbul'un yerli nüfusundaki ne azalma 114 bin 815 olarak belirlendi. İllere göre yabancı nüfustaki azalmada İstanbul'u 40 bin 330 kişi ile Antalya, 14 bin 499 kişi ile Ankara, 8 bin 56 ile Samsun ve 6 bin 37 kişi ile Muğla izledi.

Türkiye biraz daha yaşlandı

Yeni doğan bebekten en yaşlıya kadar nüfusu oluşturan kişilerin yaşları küçükten büyüğe doğru sıralandığında ortada kalan kişinin yaşı gösteren ve aynı zamanda nüfusun yaş yapısının yorumlanmasında kullanılan önemli göstergelerden "ortanca yaş", 2022 yılında 33,5 olan düzeyinden, 2023 yılında 34'e yükseldi.

Ortanca yaş erkeklerde 32,8'den 33,2'ye, kadınlarda ise 34,2'den 34,7'ye çıktı. Sinop 42,8 ile en yüksek ortanca yaş değerine sahip il oldu, onu 42,4 ile Giresun ve Kastamonu izledi.

En düşük ortanca yaşa (en genç nüfusa) sahip iller ise 21,2 ile Şanlıurfa, 22,7 ile Şırnak ve 24 ile Ağrı oldu. Cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerde 41,9 ile Sinop en yüksek, 20,7 ile Şanlıurfa en düşük; kadınlarda da 43,8 ile Sinop yine en yüksek ve Şanlıurfa 21,6 ile en düşük ortanca yaş değerine sahip olan il olarak belirlendi.

İstanbul'un nüfusu bir yılda 252 bin 27 kişi azaldı

2023 yılında 81 il içinde sayıca en büyük nüfus azalışı ise en büyük nüfusa sahip il olan İstanbul'da yaşandı. Beklenen büyük depremin tehdidi altındaki İstanbul'un nüfusu geçen yıl binde 15,8 oranında 252 bin 27 kişi azalarak 15 milyon 655 bin 924'e, ülke nüfusu içindeki payı da yüzde 18,7'den yüzde 18,3'e geriledi.

Sayıca ikinci sırada yer alan Ankara'nın nüfusu binde 3,7 oranında 21 bin 197 kişi artarak 5 milyon 803 bin 482, İzmir'in nüfusu binde 3,9 artışla 4 milyon 479 bin 525, Bursa'nın binde 6,2 artışla 3 milyon 214 bin 571 ve Antalya'nın nüfusu binde 3,1 artışla 2 milyon 696 bin 249 oldu. Bu illeri 2 milyon 320 bin 241 kişi ile Konya, 2 milyon 270 bin 298'le Adana, 2 milyon 213 bin 964'le Şanlıurfa, 2 milyon 164 bin 134'le Gaziantep ve 2 milyon 102 bin 907 kişi ile Kocaeli izledi.

Nüfusu 2 milyonun üzerindeki on ilin toplam nüfusu 42 milyon 921 bin 295 kişi ile ülke nüfusunun yüzde 50,3'ünü oluşturdu. Geçen yıl İstanbul ile Hatay, Malatya, Kahramanmaraş, Adıyaman, Adana ve Osmaniye olmak üzere 6 depremzede il dışında üç il daha nüfus azalışı yaşadı. Kütahya'nın nüfusu 5 bin 27, Van'ın 1.137 ve Bilecik'in nüfusu 615 kişi azaldı.

Abdulkadir Selvi

Terör örgütleri üzerinden verilen mesaj

22 Aralık'ta PKK, Kuzey Irak'ta Hakurk'ta üs bölgemize saldırdı.

23 Aralık'ta yine PKK, Metina'da üs bölgemize saldırdı.

12 Ocak'ta PKK, Metina'da üs bölgemize saldırdı.

Şehitler verdik.

ANITKABİR, FATİH CAMİSİ

30 Aralık'ta Hizbut Tahrir üyesi Y.T isimli şahıs Anıtkabir'de şeriat çağrısı yaptı.

1 Ocak'ta Gazze'ye destek mitinginden dönen İsmail Aydemir, Kelime-i Tevhit bayrağı taşıdığı için Ege Akersoy tarafından yumruklu saldırıya uğradı.

8 Ocak'ta Ömer Salgın, Fatih Camisi'nin içinde imam Galip Usta ve cemaatten Bilal Erdem'i bıçakla yaraladı.

SANTA MARIA KİLİSESİ

28 Ocak'ta Santa Maria kilisesine DEAŞ'lı iki terörist tarafından silahlı saldırı düzenlendi. Tuncer Cihan isimli vatandaşımız hayatını kaybetti.

6 Şubat'ta ise Çağlayan Adliyesi'ne silahlı saldırı düzenleyen DHKP-C'li iki terörist vurularak öldürüldü.

MOSSAD OPERASYONLARI

2 Şubat tarihinde Mossad'a karşı İstanbul ve İzmir'de eş zamanlı olarak düzenlenen operasyonda 7 kişi yakalandı.

2 Aralık'ta İstanbul'da Mossad'a bağlı bir hücre çökertildi. Mossad'ın Süleymaniye ve Taksim camilerinin görüntülerini istediği belirlendi.

07.02.24

Mossad'a yönelik 2022 yılından bu yana etkili 5 operasyon yapıldı.

DEAŞ'a yönelik 2023 yılından itibaren etkili operasyonlar düzenlendi.
NEDEN SIRALADIM

Bunları neden sıraladım? Bunları alt alta yazınca DHKP- C'nin Çağlayan Adliyesi'ne yaptığı saldırının daha iyi anlaşılacağını düşündüm.
SEMBOL MEKANLAR

Türkiye'ye aynı anda hem PKK hem Mossad hem Hizbut Tahrir hem DEAŞ hem DHKP-C terör örgütü saldırıyor. Dikkat ettiniz mi saldırılar aralık ayından itibaren başlıyor. Kimi Anıtkabir'i kimi camiyi kimi kiliseyi, kimi Kelime-i Tevhit bayrağını kimi Çağlayan Adliyesi'ni hedef alıyor.
DÜĞMEYE BASMIŞLAR

Hepsi sembol mekânlar. Hepsi aynı zaman diliminde harekete geçiyor. Bu eylemlerin tamamı 3 ay içerisinde gerçekleşti. Demek ki plan aynı plan. Talimatı veren üst akıl aynı üst akıl. İsimleri farklı ama amaçları aynı. Tek bir merkezden yönetilmiyorlar. Patronları da dünyanın en büyük istihbarat servisi. Bu terör örgütlerinin iplerini elinde tutanlar düğmelerin hepsine birden basmışlar.

Amaçları tek; Türkiye'yi terör üzerinden karıştırmak için, istikrarsızlaştırmak amacıyla terör örgütlerinin hepsini birden seferber etmişler.

ŞEHİT SAVCI MEHMET SELİM KIRAZ

Çağlayan Adliyesi'ne yapılan saldırı haberini aldığımda ilk olarak şehit savcımız Mehmet Selim Kiraz olayı hatırıma geldi. Savcı Mehmet Selim Kiraz'ı rehin alan DHKP-C'li teröristler savcımızı şehit etmişlerdi. Kendileri de etkisiz hale getirildi.

TERÖRİST SEVİCİLER

Ama o zaman gazetecilik yapan Ahmet Şık, bir kahraman gibi o teröristlerle röportaj yapmıştı. DEM Partili Ömer Faruk Gergerlioğlu da polisimize kurşun sıkan Pınar Birkoç isimli teröristi hak mağduru bir melek gibi Meclis gündemine taşımıştı.

Peki TİP Çanakkale Milletvekili adayı Doruk Ulaş Özdemir'e ne demeli? Saldırıdan sonra teröristler için "Devrim şehitleri onurumuzdur" diye paylaşım yaptı. Eğer teröristler senin onuruna senin yerin Meclis değil, senin yerin DHKP-C'nin terör kamplarıdır.

ÇANTASINDAN ÇIKANLAR

Terörist kadının çantasında örgütün flaması ve pankartların olduğu söylenmişti. Eylem sırasında propaganda yapacakları şeklinde yorumlanmıştı. Ama çantadan örgüt paçavrasından başka bomba düzenekleri de çıktı. 48 mermi, bir bomba

07.02.24

düzeneği ve çok sayıda plastik kelepçenin çıkması bir katliam için geldiklerini gösteriyor. Erkek terörist örgütte bombacı olarak biliniyormuş.

KATLIAMI ÖNLEDİLER

Teröristlerin hesabı bu kez tutmadı. Kahraman polisimizi tebrik ediyorum. Dün büyük bir katliamın önüne geçtiler. Çünkü saldırıyı gerçekleştiren teröristlerin sırt çantasından çıkarılan bir katliama hazırlandıklarını gösteriyor.

HEDEFLERİ NEYDİ?

Önce olayın başına dönelim. Emrah Yayla ve Pınar Birkoç isimli iki terörist Çağlayan Adliyesi'ne metrobüsle geliyorlar. Salı günleri duruşmalar nedeniyle Çağlayan Adliyesi'nin en kalabalık günü. Bunu hesap etmişler. Savcı Kiraz'ı da yine böyle bir günde şehit etmişlerdi. Ayrıca Pınar Birkoç isimli teröristin ablası Necmiye Birkoç'un da mahkemesi var. Bunlar aile boyu teröristler. İki teröristin adliyede bir rehin alma operasyonu mu yoksa katliam mı gerçekleştirmek istedikleri bilinmiyor. Hedef, teröristin ablasının mahkemesi olabilir mi? Ama bu kadar bomba ile kurşunla, silahla geliyorsa amaçlarının kan dökmek olduğu kesin.

POLİSİN DİKKATİ

Önce D kapısından girmeye çalışıyorlar. Sonra C kapısına yöneliyorlar. Ama şüphelenen polis, kimlik numarasını sorunca kadın terörist biber gazı sıkıyor ve ateş açıp kaçmaya başlıyorlar. Polis çatışmaya giriyor. Böylece adliye binasına girmeleri önleniyor. Görüntülerden görmüşsünüzdür, erkek terörist vurulunca kadın terörist onun yanına geliyor. Çatışma sırasında o da vurularak etkisiz hale getiriliyor.

YENİ FETHİ SEKİN

Her iki teröristi de vuran eski özel harekâtçı polis bizim yeni Fethi Sekin'imiz oldu. Büyük bir katliamın önüne geçti. Bu millette Fethi Sekin'ler de Ömer Halisdemir'ler de bitmez. Bugün bunu bir kez daha gördük. İsimsiz kahramanı tebrik ediyorum.

TÜRKİYE'YE MESAJ

Aralık ayından bu yana sistematik olarak yoğun bir terör saldırısı ile karşı karşıyayız. Bu yeni bir terör dalgası. Bu durumu soğukkanlı bir şekilde değerlendirmemiz gerekiyor. Çünkü terör örgütlerini seferber edenler, Türkiye'ye bir mesaj veriyorlar. Türkiye'yi istikrarsızlaştırmak istiyorlar. Türkiye'yi 90'lı yıllara döndürmek istiyorlar. Ortadoğu'da mesajlar terör örgütleri üzerinden ve böyle kanlı bir şekilde veriliyor. Ama Türkiye de onlara bir cevap veriyor. Türkiye eski Türkiye değil. Mossad'ınızı da DEAŞ'ınızı da çökertiyor, PKK'ya da DHKP-C'ye de anladığı dilden cevabını veriyor. Terör örgütlerinizi alın gidin diyor. Terör örgütleri üzerinden Türkiye'ye diz çöktüremezsiniz mesajı veriliyor.

BAŞARAMAYACAKSINIZ

Son söz olarak başaramayacaksınız, başaramayacaksınız, başaramayacaksınız diyorum...

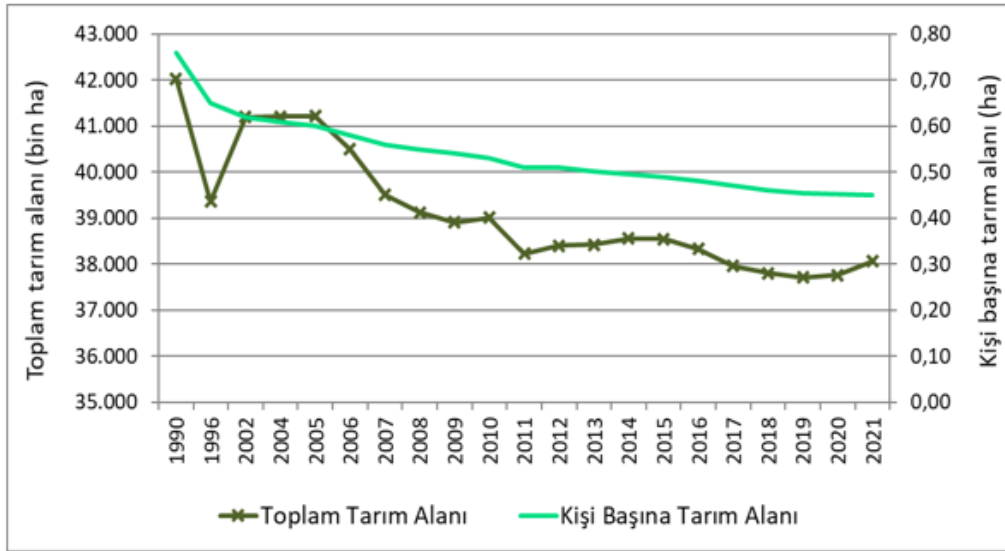
Esfender KORKMAZ

Altın yumurtlayan tavuk; organik tarım ve hayvancılık

Türkiye’de 1990 yılında kişi başına düşen tarım alanı 0,76 hektar iken, 2021 yılında 0,45 hektara geriledi. Öte yandan 2020 yılında Avrupa Birliğinde Kişi başına düşen işlenen alan 0,22 hektar, Türkiye’de 0,28 hektardır.

Son 35 yılda, Türkiye’de toplam tarım alanı ve kişi başına tarım alanı çok hızlı düşmüştür. (Aşağıdaki grafik) Bunun nedeni, 1980’den beri Türkiye’nin Milli bir tarım politikasının olmayışdır.

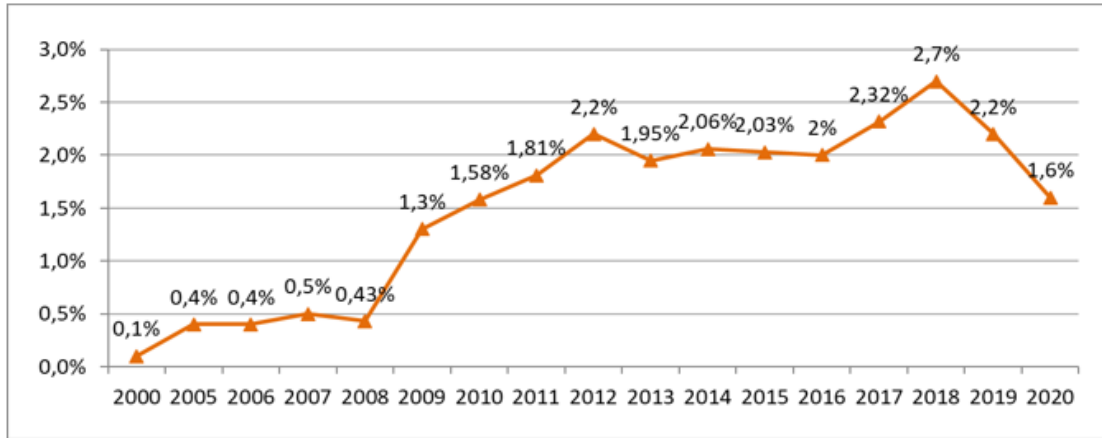
YILLAR İTİBARIYLA TOPLAM TARIM ALANI VE KİŞİ BAŞINA TARIM ALANI

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı,2022

Tarımsal alanlarda sürekli erozyona rağmen, Türkiye eğer organik tarımda başarılı olursa, hem üretim maliyetleri düşer, hem de organik tarım ürünleri ihracatı artar. Zira artık dünyada organik tarım ürünlerine olan talep artmıştır. Ne var ki; Türkiye’de organik tarım bir süre arttı ve fakat Başkanlık sisteminden sonra gerilemeye başladı.

ORGANİK TARIM ALANLARININ TOPLAM TARIM ALANLARI İÇERİSİNDEKİ YÜZDE PAYI

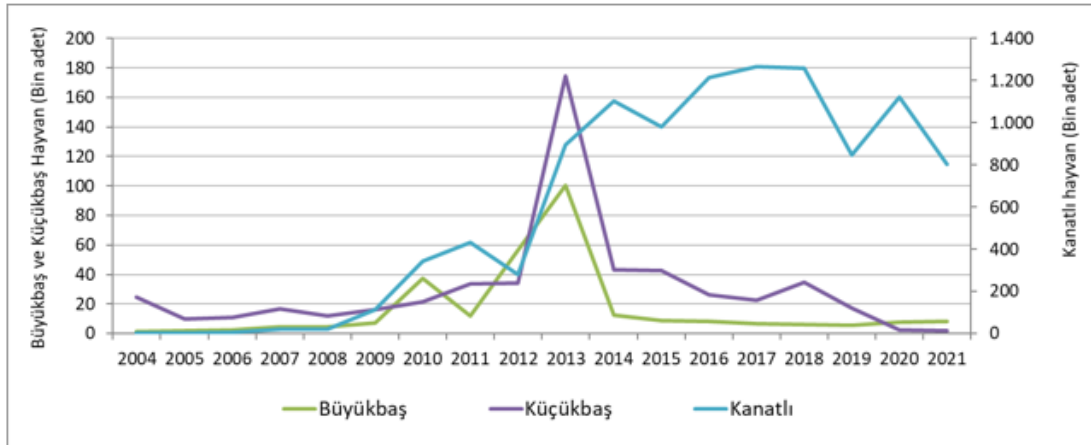

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı,2022

Türkiye’de 2020 yılı verilerine göre Toplam tarım alanının yüzde 1,6’sında Avrupa Birliğinde ise yüzde 9,2’sinde organik tarım yapılıyor.

Organik Hayvancılıkta 2013 yılından beri terse döndü ve düşüyor.

ORGANİK HAYVANCILIK

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022

Tarım ve hayvancılıkta üretim daralması;

- Bir... ithalatın artmasına neden oldu.

- İki... Son bir yılda Dünyada gıda fiyatları yüzde 10,4 oranında düşerken, bizde yüzde 69,71 oranında arttı.

Ne yapmamız gerekiyor;

1.Tarımsal destekler artırılmalıdır.

AKP iktidarı 2006 yılında çıkardığı tarım Kanunu Madde 21, “*Tarımsal destekleme programlarının finansmanı için Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.*” Şeklindedir. Ama AKP bugüne kadar kendi çıkardığı kanuna uymadı.

Kanunun ertesi yılı olan 2007 yılı seçim yılı idi. 2007’de tarımsal desteklerin milli gelire oranı yüzde 1’in altında kaldı ve yüzde 0,67 oldu. Üstelik bu pay bugüne kadar giderek azaldı. 2009 ve sonrasında yüzde 0,6’nın altında kaldı. 2018 yılından sonraki yıllarda yüzde 0,40 dolayında oldu. Tarımsal destekleri, yeniden GSYH’nın yüzde birine çıkarmalıyız.

2. Tarım ve hayvan ürünleri taşımada paralı yollar bedava olmalıdır.

Türkiye’de köprüler ve paralı yollardan fahiş geçiş ücretleri alınıyor. Yüksek navlun ücretleri gıda fiyatlarını artırıyor. Tarım ürünleri, hayvan ve hayvan ürünlerinin nakliyesinde, paralı yollar bedava olmalıdır.

3.Tarım alanlarını imara açmak yasaklanmalıdır.

Birkaç defa tekrar ettim... Fethiye’de bulunan **Kayaköy’ün** eski adı Levissi’dir. Bu köy Osmanlının son dönemlerinde, tamamı Rum, 3000 nüfuslu bir kasaba boyutuna ulaştı. Rumlar evlerini dağ yamacında çorak alanda kurdular. Verimli ovayı ekip-biçerek geçindiler.

1923 yılında gerçekleşen mübadeleyle Kayaköy’de yaşayan Rumlar Yunanistan’a göç etti. Köy harabeye döndü. Aynı zamanda Köy ovaya taşındı, Tüm ovada ve ekili alanlarda villalar yapıldı. Kebapçılar açıldı. Ovada tarıma elverişli bir karış toprak kalmadı.

Bu örnek Türkiye’nin tamamı için geçerlidir. Tarım alanlarını imara açmayı yasaklamalıyız.

4.Erozyonla mücadele etmeliyiz.

Toprağın aşınması (Erozyon), bitki örtüsünün yok edilmesi ve koruyucu örtüyü kaybetmesi sonucu toprağın su ve rüzgarın etkisiyle aşınması ve taşınması olayıdır. Arazi eğimi, toprak yapısı, yıllık yağmur miktarı, iklim faktörleri, bitki örtüsü, toprak ve bitkiye yapılan çeşitli müdahaleler, erozyonun şiddetini belirler.

Bitki örtüsünün insanlar tarafından tahrip edilmesiyle doğal denge bozulmakta ve erozyon hızlanmaktadır. Bu olay sonunda toprak örtüsü hızla incelmekte ve zamanla yok olmaktadır.

Türkiye, toprağı en fazla erozyona uğrayan ülkeler arasındadır. Tarım alanlarının yüzde 59'unda, orman alanlarının yüzde 54'ünde ve mera alanlarının yüzde 64'ünde aktif erozyon bulunmaktadır.

Erozyonla mücadele seferberliği yapmalıyız.

5.Organik tarım politikamız olmalıdır.

Dünyada “**organik tarım olarak yeni bir altın yumurtlayan tavuk**” fırsatı doğmuştur. Tarımda dönüşüm programı yaparak, bu fırsatı değerlendirebiliriz.

Dünyada organik tarım ürünlerine talep artışına uygun, organik tarım ve hayvancılığın teşvik edilmesi gerekir.

Devletin organik tarım ve hayvan üretme çiftlikleri kurarak, öncülük edecek, tohum ve damızlık hayvan temin etmesi gerekir.

Tarımda yarı kamusal yetkide üretici birlikleri kurulmalıdır.

Organik ürünlere daha yüksek maddi destek verilmelidir.

Aynı tür Tarım ve hayvancılığa uygun olan iller arasında tarım bölgeleri kurulmalı. Bu bölgelerde yarı kamusal nitelikte “**devlet organik tarım ve hayvancılık ürünleri organize sanayi bölgeleri ve üretim tesisleri**” tesis edilmelidir.

Son söz; Günümüzde siyasi iktidarın her alanda olduğu gibi tarım ve hayvancılık alanında da Milli bir politikası yoktur. Un var, şeker var ve fakat helva yapamıyoruz. Sanki birileri halkı aç ve yabancıya muhtaç bırakmak için özel bir plan yapmış.

İbrahim Kahveci

Türkiye içeriden yıkılıyor

Dün TÜİK ülkemizin nüfus verilerini açıkladı.

Önce birkaç not: Nüfus-1 grafiğinde görüyorsunuz. Ekonomi bozulunca düşen doğum sayısı, ekonomi düzelince yeniden artıyor. Ama 2014 sonrası adeta yerle bir olduk. 1 milyon 351 bin olan doğum sayısı 2022 yılında 1 milyon 023 bine geriledi.

Doğum sayısını aile başına aldığımızda durum daha da felaket. 2014 yılında 2,2 olan doğum oranı artık 1,6'ya geriledi. Bu sayılar 2022 yılına ait. Dün TÜİK'in açıkladığı nüfus verisi doğum sayısı ve oranının 2023 yılında çok daha hızlı gerilediğine işaret ediyor.

Bu arada bir şeyi daha açıklayalım: Bir ülkenin nüfusunu koruması için aile başına 2,1 bebek gerekiyor.

Biz 1,6'ya çoktan düşerek Türkiye nüfusunun ilerleyen yıllarda düşeceğini şimdiden ilan etmiş olduk.

Türkiye'de doğum oranı ve nüfus sorunu refah artışından kaynaklanmıyor. Tersine ekonomik bozukluk ülkeyi çocuk yapamaz hale getirdi. Tablo bunu net şekilde gösteriyor.

***

Şimdi 2023 nüfus verilerine geçelim.

Türkiye'nin nüfusu 85.279.553'den 85.372.377 kişiye yükseldi. Son 1 yılda nüfus artışı 92.824 kişi. Lakin son bir yılda Türkiye'den 253.293 yabancı nüfus gitti. O vakit bizim yerli nüfus artışımız 346.117 kişi ediyor.

Son 3 yılın yerli nüfus artışını vererek durumu daha net ifade edebiliriz:

2021: 607.385 (binde 7,2)

07.02.24

2022: 567.480 (binde 6,7)

2023: 346.117 (binde 4,1)

Parantez içerisinde yerli nüfus artışının oranını veriyoruz. Dramatik düşüş ortada.

***

Gelelim nüfusumuzun çocuk ve yaşlı dağılımına.

2018-2023 yılları içinde ülkemizde 0-4 yaş çocuk nüfusu -1 milyon 137 bin kişi azalıyor. Oysa aynı dönemde 65+ yaş nüfus dediğimiz yaşlı nüfus 1 milyon 537 bin kişi artıyor.

Nüfus-2 ve Nüfus -3 grafikleri aslında durumu net olarak veriyor.

Burada iki tehlike var: 1- Yaşlı nüfus artışı giderek hızlanıyor ve 2- Çocuk nüfusu bırakın artmayı tersine azalıyor. Bu çok ama çok büyük tehlike. İlerleyen yıllarda Türkiye'nin demografik yapısı açısından büyük yıkım getirecek bir durumdur.

Refaha ulaşmadan nüfusu kaybetmeye başladık. Yani ileride **fakir ve yaşlı bir ülke** olacağımızın ilanıdır bu.

İşin bir de emeklilik kısmı var tabii. Ben hemen müjdeyi vereyim: Kimse bugünün emekli maaşına bakarak gelecek planı yapmasın. EYT ile sistemi daha da bozduk ve ilerleyen yıllarda emekli maaşları asla ve asla reel olarak ciddi artış gösteremez. Bu kesin bilgi.

***

Ve ev kurma durumu... Yani **aile olabilme** hayali.

2008 yılında ülkemizde evlilik çağındaki nüfusun yüzde 64,4'ü aile sahibiymiş. Nüfus -4 grafiğinde boşanma ve bekar durumları var ama evli olma durumu zaten bunların dışında kalan kısım. İşte orada şunu görüyoruz:

Eli olma oranı yüzde 64,4'den 61,0'e düşmüş. Boşanma oranı ise en büyük çöküşü gösteriyor. 2008 yılında boşanma oranı yüzde 2,58'den 2023 yılında yüzde 4,78'e çıkmış.

Türkiye'de yapısal bir aile kavramı çöküşü yaşandığı aşikâr. Evlenme azalıyor, boşanma artıyor ve çocuk sayısı da inanılmaz şekilde düşüyor. Toplum zenginleşmeden hızla yaşlı ve fakirliğe doğru yol alıyor.

YABANCILAR GİTTİ İSTANBUL BOŞALİYOR

07.02.24

2023 yılında resmi rakamlara göre nüfusumuz içinde sayılan yabancı sayısı 1 milyon 824 binden 1 milyon 571 bine düştü. Net olarak **253 bin yabancı ülkemizden gitti.**

Gidenlere bakınca;

Iraklı 58 bin, Rus 48 bin, Afganistanlı 22 bin, Suriyeli 19 bin ve İranlı 16 bin kişi ile ilk sırada yer alıyorlar.

Yabancıların gittiği illerde ise;

İstanbul -137 bin; Antalya -40 bin; Ankara -14 bin; Samsun -8 bin ve Muğla -6 bin ile ilk sıralarda yer alan iller oldu.

Nüfusu azalan illerin başında da 252 bin kişi ile İstanbul geliyor. Lakin İstanbul'daki 252 bin nüfus azalışının 137 bini yabancılardan kaynaklanıyor. İstanbul'da yerli nüfus azalışı 115 bin kişi.

Ve deprem illeri

Hatay 141 bin 403, Malatya 69 bin 855, K. Maraş 60 bin 818, Adıyaman 30 bin 191 kişi ile toplam 4 ilimizde deprem sonrası nüfus 302 bin 267 kişi azalmış oldu

İLK KEZ YERLİ GİTTİ

Burada İstanbul için özel parantez açmak gerekiyor. İstanbul her ne kadar göç alıp göç verse de bizler şimdi net nüfus üzerinden olaya bakacağız.

İstanbul nüfusu ilk olarak 2020 yılında 56 bin 815 kişi ile nüfus azalması yaşamıştı. Ve sonrasında ikinci nüfus azalmasını 2023 yılında 252 bin 027 kişi ile yaşadı.

Fakat burada bir ayrıntı var: 2020 yılında İstanbul'dan 147 bin yabancı gittiği için net nüfus 57 bin kişi azalmıştı. Yerli nüfus azalmamış, tersine 90 bin kişi artmıştı.

TÜİK yıl bazında 2007 yılından bu yana iller bazında detay nüfus verilerini paylaşıyor. Ve İstanbul'dan ilk kez yerli nüfus net olarak 2023 yılında gitti.

252 bin azalan nüfusun 137 bini yabancı ve 115 bini de yerli nüfustan oluştu.

Tekrar edeyim: Yakın tarihte ilk kez İstanbul'dan yerli nüfus gitti.

Nass etkisi böyle bir şey... Artan konut fiyatları ve düşen maaşlar böyle bir tablo oluşturdu. Bilginize.

